

EXCLUSIVE

ІЗДЕГЕНІ ЖҰМАҚ ЕДІ.

Ресейден Сирияға жиһадқа кетіп, елдеріне кері қайтуды сұраған әйелдер бұл қауіпті аумақтан құтқарылып, 13 қараша күні Грозный қаласына ұшақпен жеткізілді. Олардың арасында жалғыз Қазақстан азаматы болды. Алды бес жасар, арты 3 айлық төрт баласын арқалаған 29 жастағы Жанар (есімі өзгертілді-ред) Ресей мен Қазақстан арасындағы өзара келісімге сәйкес 15 қараша күні Мәскеуден туған жері Орал қаласына ұшақпен жеткізілді. Біз Жанармен кездесіп, әңгімелескенбіз. Жат жерден жұмақ іздеп кеткен қазақ қызы алты жыл от пен оқтың ортасында өмір сүрген. Оны сенімі алдапты. Қасиетті исламның асыл қағидалары аяқасты болған Сириядағы тозақтан аман-есен елге оралған Жанар басынан кешкен азабы туралы әңгімелеп берді.

ТОЗАҚ БОЛДЫ

АҚТАУДАН ЫСТАМБҰЛҒА ДЕЙІН...

— Жанар, әңгімені әріден қозғасак... Намаз оқуды қашан, қалай бастадыңыз?

— 2008 жылы Оралдағы бір колледжде оқып жүрдім. Сол кезде намаз оқығым келді, ораза ұстадым және қажыға барып келіп жатқан адамдарға қатты қызықтым. Ара-тұра мешітке барып тұрдым, ол жерде намазды қалай үйренуге болатынын сұрадым. Араб тілін оқи бастадым. 2009 жылы намазды бастадым.

— Қай мазһабпен оқыдыңыз?

— Ханбали мазһабымен.

— Осы мазһабпен оқығаныңыз себеп болды ма, елден кетуге?

— Жок. Мен елден бір-ақ мақсатпен — тұрмысқа шығу үшін кеткенмін. 2010 жылы интернетте бір жігітпен таныстым. Ол мені тұрмысқа шығу үшін Ауғанстан-Пәкістан шекарасына келуімді өтінді. 2011 жылы Ақтау қаласынан Түркияның Ыстамбұл қаласына ұшып бардым.

— Қай елдің азаматы, ұлты, есімі кім?

— Ресей азаматы. Дағыстандық, есімі — Асбек.

— Ол кезде 23 жаста екенсіз. Жалғыз өзіңіз қорықпай қалай жолға шықтыңыз? Оның үстіне ол аймақтар қауіпті ғой.

— Еш қорыққан жоқпын. Мақсатым тұрмысқа шығу ғана болды.

— Кетерде әке-шешенізге күйеуге шығам деп айттыңыз ба?

— Жок. Оларға ештеңе айтпай кетіп қалдым.

Екі аптадан соң «Тірімін, уайымдамандар, күйеуге шықтым» деп хабарлама жазып жібердім.

— Онымен интернет арқылы таныстыңыз.

Қандай адам болады деп болашағыңызға алаңдап, ойланбадыңыз ба?

— Жок. Ол жағын ойлаған жоқпын. Оны маған керемет жігіт деп мақтаған...

— Кім мақтады оны?

— Мен интернетте одан бұрын бір адаммен танысқан едім. Ол мені Асбекпен таныстырып, «Осы жігіт жақсы, таныс» деді. Шынында да, жақсы адам

болып шықты. 7 жыл тұрдық. Егер ол жаман адам болса, мен баяғыда кетіп қалар едім.

«НЕКЕМІЗ
УӘЗІРСТАНДА ҚИЫЛДЫ»

— Иә, әрі қарай...

— Түркиядан ұшақпен Иранға жеттім. Ираннан көлікпен Пәкістанның шекарасына жеттім. Шекараға кірген соң Уәзірстан қаласына екі тәулік жүріп барасын. Ол жакта жігітім қарсы алды. Уәзірстан — Ауғанстан мен Пәкістанның ортасында. Сол жерде жүзбе-жүз көрісіп, таныстық... Некемізді қидық. Ол сол қалада 1 жыл медреседе оқыпты.

— Ол жердегі өмір қалай екен?

— Мен ол жерге шарият бойынша жақсы тұрамыз деп ойлап барғанмын.

(Жалғасы 5-бетте)

СЕРПІН

Минскідеміз. Бір топ журналист Беларусь астанасына келгенбіз. Екі миллиондай тұрғыны бар қала үлкен екен. Незалежасці (белорус тілінде тәуелсіздік осылай аталады) даңғылы алыстан көзге түседі. Арғы-бергі тарихта талай оқиғаға куә болған мекен. Басқасын айтпағанда, Ресейдегі тұңғыш марксистік жұмысшы партиясын құрған РСДРП-ның І съезі осы қалада өтті. Коммунизм идеясы да, КСРО да елдеқашан көлмеске кеткен. Дейтұрғанмен, социализмнің кейбір белгілері бұл елде әлі де ұшырасады. Кеңестік жүйедегі жоспарлау, совхоз, мемлекеттік стандарт сияқты ұғымдар осыған дәлел. Жатыпшөп масылды айыппұлмен жазалайтын заңы тағы бар.

БЕЛОРУСПЕН БЕРІК БАЙЛАНЫС

Ал сауда-саттықта нағыз нарықтың ережесі үстем. Оны ұсақ-түйек алуға кірген шағын дүкенде байқадық. «Чекті алуды ұмытпаныз» — дейді сатушы жымып. Чекті бергені — түскен табыстан міндетті түрде салық төлейді деген сөз. Ал салықтан жалтармау — капитализмнің бұлжымас талабы, кез келген мемлекетті өрге сүйрейтін күш екені әмбеге аян. Социализмнен айырмашылығы — сөре тауарға толы. Шетелдің бұйымы отандық өніммен қатар тұр. Соңғысы көбірек. Екі мемлекет басшыларының кездесуі өткен зәулім Тәуелсіздік сарайын салғанда шатырынан шегесіне дейін жергілікті құрылыс материалын пайдаланған деседі.

Қазақстан Президентінің бұл жолғы сапарына белорус тарапы айрықша мән берді. Өйткені, еліміз Беларусьтің экономикалық, саяси және мәдени салалардағы аса ірі, ең бастысы, сенімді серіктесі. Мемлекет басшысы өзара байланыстың тарихи тұрғыдан орныққан достық сипаты бар екенін атап өтті. Нұрсұлтан Назарбаев «Тарихи тұрғыдан қысқа уақыт ішінде айтарлықтай жетістіктерге қол жеткіздік. Біз қиын жағдайларда екіжақты ынтымақтастықтың мықты саяси базасын құрдық. Мемлекеттеріміз ашық әрі сенімді қарым-қатынастағы берік серіктес болып саналады», — деді.

Ал саясатта екі жақтың мақсат-мүддесі айқын. Қандай да бір мәселеде түсініспеушілік, пікір қайшылығы жоқ. Беларусь басшысы бұған кенірек тоқталды. Александр Лукашенко екі ел арасындағы дипломатиялық қарым-қатынастың орнағанына биыл 25 жыл толғанын айтып, осы уақытта аралығында тек дос мемлекеттер ғана емес, стратегиялық және экономикалық серіктестерге айналғанын баяндады.

Ол «Қазақстан біз үшін екі жақты қарым-қатынаста болсын, интеграциялық бірлестіктер мен халықаралық ұйымдар шеңберінде болсын, аса маңызды әрі уақыт сынымен дәлелденген одақтас» — деп ағынан жарылды. Мұны ТМД немесе Еуразия экономикалық одағы шеңберіндегі кейбір өткір пікірталаста үнемі еліміздің ұстанымын қолдап жүргенін мензегені деп түсіндік.

Келіссөзде экономикалық байланыс пен сауда-саттық жан-жақты сөз болды. Нұрсұлтан Назарбаев биылғы өзара сауда-экономикалық ынтымақтастықтың қарқынын оң бағалады. Деректерге жүгінесек, өткен 10 айда өзара сауда айналымы 65 пайызға өскен. Екі елдегі тауар сұранысы мен ұсынысты мұқият таразылап, топшыласа, бұл көрсеткішті еселей түсуге мүмкіндік мол. Оның үстіне Еуразия экономикалық одағы шеңберіндегі интеграция қос мемлекет арасындағы кеден кедергісін алып тастады. Елбасы осы орайда өнеркәсіптік кооперацияны күшейтіп, нақты салалар бойынша екі жақты сауда-саттықты жандандыруды ұсынғанын мәлімдеді. Кооперация демекші, біздің ел бірлескен кәсіпорындар арқылы комбайн, трактор, ауыр жүк көліктері, тіркеме және өзге техника шығаруға мүдделі. Мемлекет ауыл шаруашылығына мықтап көңіл бөле бастаған қазіргі кезеңде шаруа мен диканға бағасы арзандау құрал-сайман қажет. Агрохолдинг сияқты ірі шаруашылық болмаса, ортанқол кооперативтің John Deere комбайнын сатып алуға шамасы жетпейтіні мәлім.

Беларусь басшысы бұл ұсынысты толық қолдайтынын, сауда айналымының көлемін арттыру қажеттігін айтты. Оның айтуынша, көрсеткіш бір кездері 1 млрд доллардан асатын. Тараптар қазір сол межеге жетуге күш салып жатыр.

Деректерге жүгінесек, өзара сауда-саттық мөлшері бүгінде 441 млн долларға жуық. Экспортта белорустың үлесі анағұрлым молырақ екенін айтқан жөн. Қазақстанда бұл елдің 260 кәсіпорны жұмыс істейді. Сонымен қатар автокөлік құрастыратын 6 бірлескен зауыт бар. Нарыққа жылдамырақ бейімделіп, интеграция мүмкіндіктерін ұтымды пайдаланған машина жасау, жеңіл және тамақ өнеркәсібі компаниялары өз өнімі мен қосалқы бөлшектерді біздің жаққа әкелу арқылы экспорт әлеуетін арттыра түсуде. Бұған қоса, Беларусь, мұны айрықша атап өткен жөн, Еуропалық одақ пен ТМД елдері арасындағы орасан зор нарықтың сауда торабы болып табылады. Теніз жолдарына (coasted countries) тікелей шыға алатын елдер қатарына жатпаса да, әлемдік мұхиттардан тым қашық емес. Бұл экспортта аса маңызды факторға жататын тасымал шығынын азайтуда әжептеуір басымдық береді. Ал теніз жолдарынан алыс жатқан (landlocked countries) Қазақстанға өз тауарын жеткізу оңай емес. Ең алдымен, ол бизнесті жүргізу шарттарына әсер етеді. Өйткені кәсіпорын негізгі нарықтан неғұрлым алыста болса, көлік шығыны соғұрлым арта түседі. Осының салдарынан экспорт пен импорт бағасы қымбаттайды.

(Жалғасы 2-бетте)

БИРЖАМЕТР

МҰНАЙ (brent)
61,21

DOLLAR
333,43

EURO
394,21

АЛТЫН (ун.)
1264,70

АРТЫҚШЫЛЫҚТАР ӘЛЕМІ

Бізді таңдап, 10 жыл бойы қолдау көрсеткендеріңіз үшін алғысымызды білдіреміз.

nomad club

2

E-mail:
jas_qazaq@mail.ru

ЖАҢЫРТУ 3.0

Жыл аяғында атқарылған шаруаларды қорытындылау өз алдына, жаңа өндіріс көздерін ашып, алдағы жылдарға жүйелі жоспар құру, кейінгі жылдары біздің үкіметтің дәстүрлі игілікті ісіне айналды. Соңғы жылдары осындай тікелей байланыспен ел аумағында жүздеген кәсіпорын ашылды. Қазір, солар елдің экономикасына, халықтың әл-ауқатының артуына үлес қосып отыр. Дәстүр бойынша биыл да желтоқсанның алғашқы күндері Астана аймақтармен тікелей байланысқа шығып, өңірлердегі өндіріс көздерін Елбасы тікелей телекөпір арқылы ашты. Бұл жолғы индустриаландыру күнінде әр аймақтан 25 нысанның тұсауы кесілді.

Аймақтардағы елдің дамуына үлес қосады деп үкілеп отырған 25 өндіріс көзі бір мезетте, бір жиіліктің бойында Астанамен байланыста болды. Олардың тікелей телекөпір кезінде ашылғанына жеті мыңнан астам жұмысшы куә болды. Сонымен, Индустриаландыру күні аясында жалпыұлттық телекөпір барысында қандай жаңа индустриалды-инновациялық, инфрақұрылымдық, энергетикалық, агроөндірістік нысандар ашылғаны, Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаев қандай мәселеге назар аударып, қандай тапсырма берді? Тарқатып көрейік.

Бүгінгіні айтпас бұрын, бұрынғыны да еске сала кетейік. Өткен 7 жылда индустриаландыру бағдарламасына 5,2 трлн теңге жұмсалыпты. Есесіне, жалпы есептегенде 9,5 млрд теңгені құрайтын өнім өндірілген. Еліміздің 100 мыңнан астам тұрғыны тұрақты жұмысқа орналасқан. Біздің осы кәсіпорындардың өнімдері әлемнің 112 еліне экспортқа шығарыла бастаған. Бұл жолы өндіріс көздері және технологиялық кәсіпорындар деп жобаларды топтастырған екен.

ИНДУСТРИАЛДЫ ЖОБАЛАР

Нысандардың ішінде бірінші болып «Қазақалтын Текноложи» компаниясы Ақсу ауылында алтын өндіру фабрикасы іске қосылды. Аталған кәсіпорынның

басшылары бастапқыда жылына 4 тонна алтын, 2 тонна күміс өндіруді көздеп отыр. Жер үстіндегі ғана емес, қойнауындағы қазба байлықтарды да өзіміздің отандық кәсіпорындар игере бастады деген сөз. Әйтпесе, Тәуелсіздіктің алғашқы жылдары, алтын түгіл темірімізге дейін шетелдіктердің қанжығасында кеткені белгілі.

Ақтөбе облысында машина жасау және металл өңдеу секторында мұнай-газ жабдықтарын өндіру және құбырлар шығарумен айналысатын «Қазақстан мұнай жабдықтары зауыты» ЖШС және Атырау облысында («Жігермұнайсервис» ЖШС) роботты дәнекерлеу әдісімен металл құрастырмалары өндірісі ашылды.

Атыраудағы кәсіпорын енді ғана іске қосылып жаңа дамып келе жатқан зауыт. Компанияның жоғары технологиялы өндірісі еліміздегі мұнай-газ машина құрылысын дамытуға үлес қосып отыр. Қазірдің өзінде 120 жұмыс орны ашылып, 5,5 млрд теңге инвестиция тартылған. Өнімдерінің 20% ЕАЭО елдері мен Қытайға экспорттауға мүдделі. Осы модернизациядан өтіп, роботтандырылған жүйе енгізілгеннен кейін өндіріс көлемі жылына 6 мың

ИНДУСТРИЯЛАНДЫРУ ИГІЛІГІ

тонна өнімге дейін артады. Елбасының да көздегені осы болатын. Жылдан-жылға, үкіметке де, жергілікті атқарушы билікке де, ірі кәсіпорындардың құлағын ұстаған бизнес өкілдеріне де үнемі өңдеу саласын күшейтуді айтудан танбай келеді. Мемлекет басшысы «Бүгінде күн тәртібінде шикізатты өңдеу және оны сату, жай ғана сату емес қосымша күн қосу, көбірек ақша табу мәселесі тұр. Сондықтан да бұл нысандардың маңызы зор», — деді.

Бытырлан бері ел ескірген көлігін тапсырып, орнына жаңа тұлпар мініп жатты. Бұл да үкіметтің арнайы бағдарламасымен жүзеге асқан болатын. Енді, міне, сол ескі қалдықтардың өзін пайдаға жаратуың көзі табылды. Бір жылда 40 мың адам ескі көлігін өткізді. 9 айда аталған кәсіпорын салынып, осы аптада Елбасының алдында атқарылған жұмысқа есеп берді.

Ел экономикасының драйверіне айналады деп биыл жыл басынан бері агроөнеркәсіптік кешенге де үлкен көңіл бөлініп жатыр. Бұл үшін арнайы бағдарлама да қабылданған болатын. Азық-түлік өндірісі мен ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу бойынша Солтүстік Қазақстан облысында және Шығыс Қазақстан облысында жоғары технологиялық қондырғылармен жабдықталған сүт зауыттары ашылды. Ал Батыс Қазақстан облысындағы

Бұдан басқа да жалпы алғанда, 10 индустриялық жобаның тұсауы кесіліп, үлкен өмірге жолдама алды. Елбасының алдында телекөпір арқылы өз жоспарларымен бөліскен кәсіпорын басшылары өнімді еңбек етіп, елдің өркендеуіне үлес қосуға уәде берді.

ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЖОБАЛАР

Еліміздің транзиттік әлеуетін дамыту және Еуразия құрлығындағы логистикалық торапты құру жобасын іске асыру мақсатында мемлекет басшысы Құрық порты (Маңғыстау облысы) паромдық терминалының бірінші кезенін іске қосты. Тоғыз жолдың торабында орналасқан еліміз арқылы бүгінде 5 теміржол, 6 тас жол дәлізі өтеді. Оның ішінде «Батыс Еуропа — Батыс Қытай» жобасы да бар. Бұл бағыттағы жүк тасымалдау уақыты 14 күннен 10 күнге дейін қысқарған. Еліміздің транзиттік әлеуетін арттыратын жобалардың қатарына бүгін Құрық порты қосылды. Бұл жерден енді жылына 1 млн 200 мың тонна жүк жөнелтілмек. — Бұл «Нұрлы жол» бағдарламасының орындалуы. Әрқайсысы өте үлкен шаруа. Ұрпаққа мәңгілікке қалатын нәрсе жасалып жатыр. 50-100 жыл өткенде осы жолмен елдің бәрі жүретін болады. Сол кезде бабаларымыз салып кеткен деп айтып жүреді. Оның бәрін Еуропада естіп жүрміз.

Сондай-ақ Еуропалық авиациялық қауіпсіздік агенттігінің стандарттарына сәйкес, өз авиалайнерлері мен басқа да әуе компанияларының ұшақтарына техникалық қызмет көрсететін «Эйр Астана» авиациялық техникалық орталығы жұмыс істей бастады. Маңғыстаудағы «Ақтау — Бейнеу» автожол жобасының «Ақтау — Шетпе» учаскесі іске қосылды. Ал Шымкентте ірі көлік-логистикалық орталығын салды.

Президент Нұрсұлтан Назарбаев Павлодар облысындағы легирленген алюминий өндірісі мен осы алюминийден автомобиль дискілерін шығаратын кәсіпорнын іске қосуға пәрмен берді. Сондай-ақ Ақтаудағы дәнекерлеу құбырлары өндірісі, Оңтүстік Қазақстан облысындағы дәрі-дәрмек кәсіпорнының жаңа цехы ашылса, Қызылорда облысында цемент зауыты, Атырау облысындағы мұнай-химия өндірісінің құрылысы басталды.

ИНДУСТРИЯ 4.0

Қостанай облысының Қашар кенішінде «ақылды» карьерді іске қосылды. Бұған осындағы кәсіпорынға жаңа технологияларды енгізіп, озық техникаларды қолданғанның арқасында кол жеткізілді. Сол сияқты Шығыс Қазақстан облысындағы Малеев кен орнында Pitram жүйесін іске қосса, Жамбыл облысындағы алтын шығаратын кәсіпорын интеграциялық тұғырнаманы іске қосты.

Бұдан бөлек, Алматы қаласындағы «Инновациялық технологиялар паркінде» дербес кластерлік қордың «Сандық зертханасы», Астанадағы «Назарбаев Университетінде» робот техникасының зертханасы ашылды.

Атап өтер болсақ, Қазақстан Президенті «Жаңа индустриаландыру: қазақстандық барыстың қадамы» атты ұлттық телекөпір барысында Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев үкімет кәсіпорындардың цифрландыруға көшуі бойынша есеп беруді тапсырды. — Қазақстанды дамыған 30 елге қосуға мүмкіндік беретін, қуатты, индустриалды серпілісті қалыптастыраудамыз. Үшінші жаңыру бағдарламасы еңбек өнімділігін арттырып, отандық тауарлар экспортының кенеюіне жағдай жасауы қажет. Алдымызда 4.0 технологиясын енгізу мәселесі тұр. Мұның не екенін түсінуіміз қажет. Осы мақсатта «Цифрлы Қазақстан» бағдарламасы дайындалды. Аталған бағдарламаны жүзеге асыру үшін әрбір министрлік, әрбір өкіметтік, әрбір компания атсалысуы қажет, — деді Елбасы жиынды қорытындылай келе.

Н.Назарбаев алдағы уақытта Астанада өтетін цифрландыру форумы жоғары деңгейде өтуі қажеттігін алға тартты. Бұл форумды жоғары деңгейде өткізу үшін дайындық жұмыстарын үкімет басшысының орынбасары Асқар Жұмалиевке тапсырды. Ол Елбасына ай сайын елдегі кәсіпорындар мен компаниялардың цифрлы жүйеге өтуінің есебін беріп тұратын болды. Ол үшін БАҚ түгелдей ақпараттық насихатқа жұмылдыру тапсырылды. Сонымен, жалпы алғанда, биыл 25 жоба, яғни 25 кәсіпорын іске қосылды. Бұл 7 мың адамды жұмыспен қамтып отыр.

Бек СҰЛТАН,
Астана қаласы

Елбасы осы орайда транзиттік тасымалдың берер мүмкіндігіне тоқталды. Н.Назарбаев «Соңғы 6 жылда Қазақстан мен Беларусь арқылы жүзеге асырылып жатқан Қытай мен Еуропа арасындағы транзиттік тасымал 100 есеге жуық көбейді. 2018 жылы бұл көрсеткіш екі есе өседі деп күтілуде. Біз Астана мен Минскінің осы саладағы ынтымақтастығы бойынша болашақ іс-қимылын пысықтап алдық» — деді. А.Лукашенко екі елдің географиялық тұрғыдан онтайлы мекенде орналасқанын айта келе «Жаратқан бізге транзиттік мемлекет болуды жазыпты. Біз мұны Қазақстан мен Беларусь халықтарының игілігіне айналдыру үшін қолдан келгенін бәрін жасауға тиіспіз» деді.

Президенттер келіссөздер қорытындысы бойынша, Қазақстан Республикасы мен Беларусь Республикасы арасындағы Әлеуметтік-экономикалық ынтымақтастық туралы шарт және 2026 жылға дейінгі ынтымақтастық бағдарламасына қол қойды. Сонымен қатар екі ел

арасында бұқаралық ақпарат құралдары, қорғаныс өнеркәсібі, мәдениет, дене шынықтыру мен спорт және ғылыми-техникалық ынтымақтастықты көздейтін келісімдерге кол жеткізілді. Осы құжаттар, ресми тілмен айтқанда, екі жақты ынтымақтасты одан әрі дамытуға тың серпін береріне күмән жоқ.

Сапар барысында екі ел кәсіпкерлерінің қатысуымен бизнес-форум, сондай-ақ белорус өнімдерінің көрмесі өткізілді. Оған 350-дей іскерлер қатысты. Жеңіл өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, тамақ өнеркәсібі,

БЕЛОРУСПЕН БЕРІК БАЙЛАНЫС

Белорустар ЭКСПО көрмесін өткізу, транзиттік тасымал сияқты ауқымды жобалармен қатар, шетелдік тікелей инвестиция тартудағы көп қазақ елінің қырлы тәжірибесіне қызығушылықпен қарайды. Әсіресе, «Астана» халықаралық қаржы орталығының қызметіне ынта-ықыласы айрықша. Себебі де белгілі. Экономика диверсификацияға (артараптандыру) зәру. Әзірге Ресейден келетін қаржы, арзан «қара алтын» және «көгілдір отынға» көбірек байланған. Ара-тұра шекара бойында мұнай мен сүт дауы өршігенде көршілер бір-бірімен қырғи-қабақ. Өзара сауда-саттықта да Мәскеудің мысы басып тұр. 2015 жылғы көрсеткішке көз жүгіртсек, Минск оңтүстік көршісінен 5,6 млрд долларға мұнай, 2,7 млрд долларға табиғи газ сатып алыпты. Рас, белорустар екі өңдеу зауыты арқылы әлгі мұнайды бензин мен керосинге айналдырады. Дайын өнімді

көршілерге сату арқылы қазынаның бүйірін толтырып жатқан жайы бар. Бірақ Ресейге салынған санкцияның салқыны Белоруссияға да тиіп жатыр. Міне, сондықтан бұл ел саяси есеп-қисаптан ада, өркімге тиімді экономикалық байланыстың көзжиегін кеңейткісі келеді. Бұл ретте Елбасының «Интеграциялардың интеграциясы» деп аталатын бастамасы мұнда қолдау табары анық. Н.Назарбаев осыдан біраз бұрын екі ірі интеграциялық орталықты — Еуразия экономикалық одағы мен Еуропалық одақты бір-бірімен тығыз қарым-қатынас жасауға шақырған болатын.

Мұндай байланыстың тиімді екеніне бір мысал. Беларуське тақау тұрған Литвада шаруаларға арналған газет бар. Сол басылымның жетекшісі Стасис Григалиунас пен

бір жиында аз-кем тілдескенбіз. Стасис айтады: «Ауыл шаруашылығына ақшаны аямай бөлетін Еуропалық одаққа кірген соң бізге компьютермен басқарылатын тракторлар келді. Ақылды машина бәрін өзі жасайды». Мұндай трактор алыстағы біздің диканды айтпағанда, литвалықтарын көршісі белорус фермеріне әзірге қол жетпес. Интеграциялардың интеграциясы жүзеге асса, оған да қолы жетіп қалар.

30 қарашада Минскіде Ұжымдық қауіпсіздік шарты ұйымына қатысушы елдер басшыларының саммиті өтті. Осы кездесу алдында Елбасы қырғыз тарапының өтініші бойынша, президент Сауранбай Жиенбековпен кездесті. Сөйтіп, қазақ-қырғыз шекарасындағы кеден түйінін шешті. Екі жақтан бақылауды күшейтетін тәртіпті енгізді.

Бұған дейін болған іске бей-жай қарап келген Еуразия экономикалық одағының комиссиясын келенде тауар өткізу тәртібін өркениетті жүйеге көшіруге жұмылдырды. Осылайша, экономикадағы түйткілді мәміле арқылы шешуге болатынын паш етті.

Жалпы, қырғыз аумағынан заңсыз тауар ағыны аталған одақтағы бақылау және тосқауыл қою тетіктерінің әлсіз екенін, кейде экономикалық мүдденің саясат жетегінде кетіп қалатынын көрсетті. Бұл өте-мөте күрделі тақырып оған алдағы уақытта кеңірек тоқтала жатармыз.

Срайыл СМАЙЫЛ,
Алматы-Минск

Жаңа жоба

«Бүгінгі жиынға келгендеріңіз үшін қуаныштымын. Мен үшін екі туған күн бар. Біріншісі, өздеріңіз білетіндей, өзім туған — 6 шілде. Екінші туған күнім — 1 желтоқсан. Бұл — қазақ елі бүкіл халық болып, тұңғыш рет Қазақстан халқы Президентін сайлаған күн. Сол сыңға түсіп, тұңғыш рет 90 пайыздан астам дауысқа ие болдым, содан бері 26 жыл өтті. Сіздердің барлықтарыңыз да жассыздар. Сол кезең мен қазіргі кезең — екі бөлек әлем, екі бөлек эпоха. 26 жылда көп нәрсе өзгерді. Сол кезеңде өмірге келген бала бүгінде 26 жаста. Бұл — жұмысқа кірісуде ең жақсы кезең», — деп жиынды ашқан Елбасы жоба жеңімпаздарымен жекелей танысып, ой бөлісті.

Мемлекет басшысы өзінің «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасында атап өткендей: «Еліміздің Тәуелсіздік жылнамасы жазыла бастағанына небәрі 25 жыл болды. Бұл — тарих тұрғысынан қас-қағым сәт десек те, еліміз үшін ғасырға бергісіз кезең. Әрине, жасалған жұмыстың манызы мен ауқымына ешбір күмән жоқ. Дегенмен, осы қыруар істі атқарған, ел дамуына зор үлес қосқан азаматтардың өздері мен олардың табысқа жету тарихы әдетте құрғақ факті мен цифрдың тасасында қалып қояды. Шын мәнінде, Қазақстанның әрбір жетістігінің артында алуан түрлі тағдыр тұр. Қазіргі медиамәдениетті суырыла сөйлейтін «шешендер» емес, өмірдің өзінен алынған шынайы оқиға қалыптастырады. Мұндай оқиғаны көрсету бұқаралық ақпарат құралдарының басты нысанасына айналуға тиіс».

Демек, «Қазақстандағы 100 жаңа есім» жобасы — Тәуелсіздік жылдарында табысқа жеткен, еліміздің әр өңірінде тұратын түрлі жастағы, сан алуан этнос өкілінің тарихы. Оның арасында еліміздің туын биікке көтерген спортшы мен ақ халатты дәрігер, мекенаттықпен көзге түскен белді кәсіпкер, сондай-ақ ғалым, мәдениет пен қоғамдық салада ел аузында жүрген азаматтар бар.

Аталған жоба 2017 жылдың қыркүйек айынан бастап қолға алынған болатын. Іріктеу жұмысы бірнеше кезең бойынша жүзеге асырылды. Байқауға қатысушы үміткер қызмет саласы бойынша 6 санатқа бөлініп, топтастырылды. Жалпы саны 2000-нан аса өтінім сараланып, онлайн-дауыс беруге 302 кандидат ұсынылған. 1,5 миллион адам дауыс беруге атсалысты. Нәтижесінде — ғылым саласында — 45, спортта — 42, қоғамда — 86, медицинада — 46, мәдениетте — 37 және бизнес саласында — 46 адам «Қазақстанның 100 жаңа есімі» жобасына үміткер ретінде тіркелген болатын. Дауыс беруге ұсынылған кандидат елдің барлық өңірін қамтыды.

Арнайы іріктеу мен дауыс берудің қорытындысы бойынша, 2112 үміткердің ішінен 102 жеңімпаз анықталды. Байқауда топ жарған көшбасшы арасында: спорттан — 13, ғылымнан — 18, мәдениеттен — 10, медицинадан — 18, бизнестен — 13, қоғамдық саладан — 30 адам «Қазақстанның 100 жаңа есімі» қатарын толықтырды.

Тәуелсіздік алғаннан бергі өзінің 26 жылдық тарихында еліміз талай белесті бағындырып, үлкен биіктен көрінді. Сындарлы саясат пен көреген басшының арқасында Қазақстан әлемді таныды, өзін әлемге танытты. Әрине, бұл — жекелей адамдардың емес, жұмылған жұлдыздықтай ауызбіршілік пен жанкештілікте тер төккен тұтастай халықтың, әрбір отандасымыздың ересен еңбегі мен мандай тер, қажыр-қайратының, Отанға деген шексіз

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында өткізілген «100 жаңа есім» жобасы мәресіне жетті. 1 желтоқсан – Тұңғыш Президент күні қарсаңында мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев тізімге енген жеңімпаздармен жүздесіп, жоба кейіпкерлерін арнайы құттықтады.

ортасындағы қызық та қиын студенттік өміріміз басталып кетті. Бірақ оқудың, өндірістің ауыртпалығына шыдамай, көбі елге кері оралып, қатарымыз әжептәуір сиреп қалған еді. Сонында, сол мың баланың ішінен зауытта қалғаны тек 10 шақтысы ғана болды. Әке-шешелері ауылдан келеді де: «Ой, балам, отқа жанып, күйіп, жаныңды азаптағанша, үйге қайт! Сенімен бірге мектеп бітірген жігіттер, әне, әйел алып, қой бағып, әке-шешесіне қолғабыс етуде. Сенің мұндағы жүрісің не?» — дейді де, баласын қайтарып алып кетіп жатты. Сонда осы мамандықты менгерген басқа ұлттың өкілі бізге қарап: «Бұлар қой баққаннан басқа ештеңеге жарамайды» — дейтін. Мұндайда намысқа тырысып, оқудың барлық

Санжар Мырзағалымның да жаналығы мемлекет басшысын бей-жай қалдырмады. Жас ғалымның осыдан 3 жыл бұрын ойлап тапқан электр үнемдегіш розеткасы бүгінде үлкен қолдауға ие болып отыр. 2015 жылы Орталық және Оңтүстік Шығыс Азияның үздік технологтары қатысатын дүниежүзілік саммитте Санжардың еңбегі жоғары бағаланса, бүгінде «Қазақстанның 100 жаңа есімінің» қатарынан көрінді. Жас өнертапқыштың түсіндіріп өткеніндей, оның ойлап тапқан құрылғысы электр қуатын 40 пайызға дейін үнемдеуге мүмкіндік береді екен.

Мұндай талант «100 жаңа есім» тізімінде өте көп. Соның бірі — қазақтың ұлттық музыкасымен әлемді мойындаып жүрген, 90 жылға жуық тарихы бар Құрманғазы атындағы Қазақ мемлекеттік академиялық ұлт аспаптар оркестрінің Бас дирижері, Мемлекеттік «Дарын» Жастар сыйлығының иегері — Арман Жүдебаев. Ахмет Жұбановтың ізін жалғап, небәрі 26 жасында 80 жылдан аса тарихы бар оркестрді басқарып, бүгінде өнерімен елдің назарында жүрген дирижердің еңбегін ерекше атап өтуге лайық. Арман

майталманының есімі мен еңбегін ауызға алмай сөз бастау қиянат болады. Біз бұл кісілерге қарыздармыз. Небәрі 26 жасымда жауапты іс жүктелді. Мұндай жаста еліміздің бас оркестрін басқару — әр адамның бағына қона бермейтін сый. Ең бірінші, Аллаға мың да бір шүкіршілік етемін. Одан кейін жастығымға қарамай қолдап, зор сенім білдірген ұжымма, еліме айтар алғысым шексіз».

Сондай-ақ аталған жоба аясында бір үйде тәрбиеленген талантты қос жігіттің де аты-жөні «Қазақстанның 100 жаңа есімі» тізіміне жазылды. Олар — Ержан және Қуаныш Жұмабек есімді ағайынды азаматтар. Ержан — ақын болса, бірнеше тілді еркін игерген Қуаныштың айналысатын кәсібі — аудармашылық. «Бала кезден айтыста көп жүрдік. Бертін келе жазба поэзия мен ғылымға бет бұрдық. Қазіргі уақытта Түркия елінде докторантурада оқып жатырмын. Еліміздің үздік есімінің қатарынан көрініп отырғанымызға, еңбегіміздің еленгеніне шүкір дейміз. Қасымдағы туған інім — ғалым, полиглот, аудармашы әрі докторант. Төрт тілді еркін менгерген. Екеуіміз де бала кезден атқа мініп, ауылда өскен баламыз. Бала кезде екеуіміз жарысып түннің бір уағына дейін кітап оқитын едік. Жыр-дастанды, Абай, Шәкәрімнің өлеңін жаттап өстік», — дейді ағайындылардың үлкені Ержан Жұмабек.

E-mail:

jas.qazaq@mail.ru

МӘРТЕБЕ

ЖАС ҒАЛЫМҒА ЖАУАПТЫ ҚЫЗМЕТ

Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев жас ғалым Зарина Сауытбаеваның Астана қаласындағы онкологиялық орталық басшысы болуға лайық екенін атап өтті. Президент жас ғалым «100 жаңа есім» жобасы жеңімпаздарының бірі — Зарина Сауытбаеваның жетістіктерін жоғары бағалады.

Елбасы «Қазір онкологиялық аурулар мәселесін әлем мамандары шешуге тырысып жатыр. Мен медицина саласын үнемі бақылап отырамын. Оған көп қаражат бөлініп, ғалымдар осы мәселемен айналысуда. Мамандар 2040 жылға дейін қатерлі ісікті емдеп жазатын дәрі ойлап табуға уәде етті. Ал Қазақстанда бұл мәселені бөрінен бұрын шешу мүмкіндігі туып отыр. Қазір менің тапсырмаммен арнайы онкологиялық орталық құрылып жатыр. Меніңше, сен осы орталықтың басшысы болуға дайынсың», — дейді.

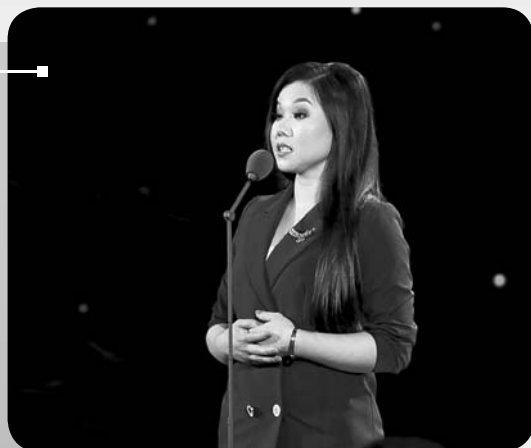
Назарбаев университетінің ұстазы әрі ғалымы Зарина Сауытбаева өз көзегінде онкология саласындағы жетістігі туралы айтып берді. 3. Сауытбаева «Оқу барысында біздің зерттеу тобы қатерлі ісіктің пайда болуына әкеліп соқтыратын ауқыз түрін анықтады. Дипломды осы тақырып теңірегінде қорғадым. Кезекті демалыс кезінде Қостанайдағы онкологиялық диспансерде тәжірибе жинақтадым. Сол кезде қиналғаным рас. Себебі ұйқысыз түндер өткізіп, кей тәжірибемнің нәтижесі сәтсіз болды. Бірақ қазір орындалмаған нәрсе ертең жүзеге асуы мүмкін екенін жақсы бідім», — дейді.

Жас ғалымның айтуынша, ол елімізде ұралғаннан кейін онкологиялық аурулармен күресетін халықаралық ұйымның мүшесі болған. Сондай-ақ Гарвардтың медицина мектебіне шекіртақы ұтып алған.

сүйіспеншілігінің жемісі екені сөзсіз. Әр адамның тағдыры — жекелей бір тарих десек, бүгінгі «100 жаңа есім» жобасына енген 102 есімнің де сондай 102 түрлі тағдыры бар. Түрлі салада ерекшелігімен көзге түсіп, дараланған бұл тұлғаның әрқайсысы жеке-дара құрметке лайық. «100 жаңа есім» жобасына енген таланттар сол қалың қауымның бір парасы ғана. Ондай ерен жүйрік ел ішінде көптеп саналады. Алайда олардың бірін білсек, екіншісін тани бермейміз. Жобادا нақты адамдардың нақты тағдыры мен өмірбаяны арқылы бүгінгі, заманауи Қазақстанның келбеті көрініс табады.

Демек, рухани жаңғыру бағдарламасы аясында жүзеге асырылған «100 жаңа есім» жобасының көздегені осы — жанымызда жүрген жақсыларды, таланттарды жалпақ жұртқа, қалың қауымға таныстыру. Бұған Елбасы да өз сөзінде айрықша тоқталып өтті: «Мен сіздердің өмірбаянмен толықтай танысып шықтым. Сіздер осы қоғамның барометрі, қайнап жатқан негізгі қозғаушы күшсіздер. Жассыздар, өсіп-жетіліп жатырсыздар. Бүгін, міне, суылып қатарластарыңыздың алдына шықтыңыздар. Ал дәл қазір «Қазақстанның 100 жаңа есімі», еліміздің бет-бейнесі, келешегі ретінде өздеріңізбен жүздесіп, пікірлесіп отырмыз. Бұл — үлкен жетістік. Барлығыңызды осы жеңіспен құттықтаймын!».

Байқағанымыздай, жеңімпаздардың дені — жастар. Олай болуы да заңды. Себебі ел Тәуелсіздігімен егіз жасасып, ұлт келешегін кемелдендіретін — егемен елде дүние есігін ашып, еркін ой қалыптастырған азат ойлы жастар десек, сондай таланттардың «100 жаңа есім» қатарынан көрінгені көңіл қуантады. Мұны кездесу барысында Елбасы да ерекше атап өткен. Жастар келешегіне зор сенім арта отырып, оларға үлгі ретінде өзінің металлургиялық қызметінің ауыртпалығы мен қызмет жолының алғашқы баспалдағын да кеңінен өңгімеледі. Елбасы «Өздеріңіз білетіндей, менің алғашқы мамандығым — инженер-металлург. Бір кезде барлығымызды — қазақтың мың баласын жинап, Украинаға темір балқыту оқуына жіберді. От пен шоктын

қиындығына төзуге барымызды салып бақтық. Бізді намыс шындады! Көріңдер ме, ол кезде жағдай сондай болатын, ал қазір бәрі басқаша» — деп сөзін түйді.

Расында да, Елбасы атап өткендей, қазір заман — жастардікі! Жастардың жетілуі мен рухани дамуына барлық жағдай жасалған. Тек мақсатыңды ақиқатқа айналдыру жолында еңбектенсең, тер төксең болғаны: арманың — алақаныңда!

Бұған «100 жаңа есім» қатарына енген 18 жастағы композитор Рахат-би Әбдісағиңның өмір

ТОП ЖАРҒАН

айтады: «Небір дүлдүл күйшілеріміз салған сара жолдың салмағы жеңіл емес. Оны жақсы түсінемін. Тек өзім үшін ғана емес, артымда тұрған үлкен ұжым — оркестр құрамындағы 80 адамның, жалпы еліміздің, қазақ музыкасының абыройы үшін жауаптымын. Ұлы Ахмет Жұбановтың тікелей бастамасымен құрылған Құрманғазы оркестрі шын мәнінде өнердегі жаналық болды. Ал Шамғон ағамыздың кезінде оркестрге жаңаша өң бітіп, музыкаға кәсіби тұрғыдан білікті маман дайындау қолға алынды. 40 жыл оркестрді басқарған Қазақстанның халық артисі Шамғон Қажығалиевтің еңбегі орасан зор. Шамғон ағамыз — оркестрді әлемдік деңгейге жеткізген кісі. Сондықтан Құрманғазы оркестрі дегенде, ең әуелі осы екі музыка

Ержан 2012 жылы мәдениет және ақпарат министрлігі мен Қазақстан Жазушылар одағының қолдауымен «Шексіздік шұғыласы» атты кітабын жарыққа шығарса, інісі Қуаныштың арманы — Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясын ағылшын тіліне аудару.

К. Жұмабек «Өз басым аудармаға кіріспес бұрын қазақ және ағылшынның танымал романын көп оқыдым. Мен үшін аударма қиынға соғады деп айта алмаймын. Мәселен, кейбір ағылшын тіліне аударылған кітапта киіз үй деген сөз «тенд» деп берілген екен. Ал «тенд» деген сөз «шатыр» деген мағынаны білдіреді. Яғни көптеген аударманың меніңше, мағынасы ашылмаған. Сондықтан, аудармаға алдағы уақытта баса ден қойсам деймін», — дейді.

Бұл — «100 жаңа есім» қатарына енген елеулі есімнің бір парасы ғана. Тізімді толықтырған 102 адамның әрқайсысының халыққа, өскелең ұрпаққа үлгі болар жекелей жетістігі бар. Олардың әрбірінің қай салада жүрсе де көздегені біреу — егемен елдің ертенін жарқын етіп, келешегін гүлдендіру. Жоба кейіпкерінің әрқайсысымен жекелей танысқан Елбасы жини сонында оларға ризашылығын білдіріп, алғысын жеткізді.

Сондай-ақ алдағы уақытта рухани жаңғыру бағдарламасы аясында анықталған «100 жаңа есім» жобасы жеңімпазының есімі мен әрбір жеткен жетістігі арнайы жинақталып, кітапқа енетін болды. Тізімге ілінбей қалған, алайда еңбегімен айрықша көзге түскен азаматтар да назардан тыс қалмайды. Барлығының еңбегі ескеріледі.

Рухани жаңғыру бағдарламасы аясында анықталған «Қазақстанның 100 жаңа есімі» жобасы жеңімпазының есімі ендігі сәттен бастап ел тарихымен бірге жасасады. Бұл бастама — жастарды, келешек ұрпақты жаңа жоба мен тың идеяға бастайтыны, жанына жігер дарытып, жақсы іске ынталандыратыны сөзсіз.

Назмерке РЫМБЕКҚЫЗЫ,
Астана қаласы

САЛА БОЙЫНША ҮЗДІКТЕР					
					
Спорт	Ғылым	Мәдениет			
13	18	10			
жеңімпаз	жеңімпаз	жеңімпаз			
					
Медицина	Бизнес	Қоғам			
18	13	30			
жеңімпаз	жеңімпаз	жеңімпаз			

Байланыс

ӘЛЕМДІК АЙЛАҚҚА АЙНАЛАДЫ

Алдымен әуе қақпасынан бастайық. Шынын айту керек, бұған дейінгі сонау 1931 жылы іргетасы қаланған Астана әуежайын Халықаралық терминал атап жүргеніміз, былайғы көрер көзге де, ауыз толтырып айтуға да қораштау болатын. Өйткені, ескі терминал, астананы Арқаға көшіреміз дегенде асығыс, қолда бардан жасалған нысан еді. Әуелгі жылдары оның өзі жаман емес тұғын. Өйтеуір, келгенді күтіп алып, кеткенді шығарып салуға жарап тұрған. Алайда елдің экономикасы өскен сайын Елордаға қатынайтын ірілі-ұсақты компаниялар, шетелдік делегация, туристер саны арта берді. Соңғы жылдары халықаралық терминалдың таршылық еткені өз алдына, аса қарқынды дамып, әлемнің озық елдерімен иық тіресе бастаған Қазақстанның астанасы үшін олқылау көрінетін еді. Оның үстіне, отандастарымыз жиі қатынайтын АҚШ-тың, Еуропа елдерінің, Түркияның, Жапония, Сингапур, тіпті көршіміз Ресейдің астанасында бірнеше халықаралық әуежай бар. Олардың әлеуеті, жолаушыларға қызмет көрсетуі, әр бағытқа қызмет етуі бәрі де халықаралық стандарттарға

НҰРЛЫ ЖОЛ:

ЕЛ ИГІЛІГІНЕ ҚЫЗМЕТ ЕТУ

сай үйлестірілген. Осы тұрғыдан қарағанда, біздің бұрынғы әуежайымыз әлемнің дамыған елдерінің қатарына ұмтылған қарқынды даму жолына түскен мемлекет үшін расында олқылау еді. Міне, осындай әртүрлі себептерден келіп, жана халықаралық терминалдың қажеттігі туындады. Сөйтіп, соңғы 1-2 жылдың аумағында «Нұрлы жол» бағдарламасының аясында жалпы аумағы 47 мың шаршы метрлі алып жатқан жана халықаралық терминал салынып, ел игілігіне берілді. Жана әуежай айлағында транзиттік жолаушыларға, лауазымды қонақтарға қызмет көрсететін VIP терминалдар, 6 әуе кемесі мен 4 автобус тұрақтары бар. Әуежайдың іші мен сыртына түгелдей заманауи озық техникалармен қамтылған қауіпсіздік жүйесі орнатылған. Дәл қазіргі уақытта, 42 паспорттық бақылау кабиналары және сағатына 1200 бағаждың өтуін қамтамасыз ететін ЕУРО 2020 стандарт багаж жүйесі жұмыс істеп тұр. Бұрын Астана әуежайы 24 халықаралық және 17 ішкі бағыт бойынша ұшуды жүзеге асыратын 18 авиакомпанияға қызмет көрсететін еді. Жана Назарбаев халықаралық әуежайы іске қосылғалы 45 бағыт бойынша рейс атқарып жатыр. Жыл сайын халықаралық қатынастардың өсіп, шетелдермен байланыстың артқанын ескерсек, еліміз арқылы транзиттік тасымал 2020 жылы 1,5 есеге дейін тағы өсуі мүмкін екен. Қазірдің өзінде халықаралық терминал жылына 5 млн жолаушыға қызмет көрсетуге қауқарлы. Тіпті аса қауырт жағдайларда сағатына 1 800-ге жуық жолаушыға қызмет көрсете алады екен.

Биыл мамырдың ақырғы күні Елордамыздың су жаңа әуе қақпасы мен теміржол бекеті пайдалануға берілді. Екеуінің де ел экономикасы үшін пайдасы ұшан-теңіз. Осы екі нысанның «Нұрлы жол» бағдарламасы аясында салынып, бүгінде дамыған елдердің мен деген әуежайлары мен ірі теміржол вокзалдарымен иық тіресіп тұрғанын баса айтуымыз керек. Ал бұл нысандардың тура биыл ЭКСПО халықаралық көрмесі қарсаңында ашылуы заңдылық еді. Өйткені, еліміз мыңдаған шетелдік лауазымды қонақтарды былай қойғанда, миллиондаған туристерді күтіп отырған болатын. Сонымен, Елбасының өзі ерекше мән беріп, бақылауында ұстап, ел игілігіне тапсырған нысандардың халықтың әлеуетіне, әлеуметтік-экономикалық мүмкіндіктерге тигізер әсері, оның айналасын қамти кететін мультипликативтік ықпалына аз-кем тоқталайық.

Жана терминал ең жаңа озық технологиялармен жабдықталған. Бұл сервисті жақсартуға және авиациялық қауіпсіздікті арттыруға мүмкіндік береді. Терминал халықаралық және ішкі рейстердің 12 әуе кемесіне бір мезгілде қызмет көрсетуге мүмкіндік беріп, қауырт сағаттарда барынша икемділікті қамтамасыз етеді. Бұдан бөлек, келімді-кетімді қонақтардың және шығарып салушылар мен күтіп алушыларға да мейлінше қолайлы жағдай жасалған. Әуежай аумағындағы тұрақ ауданы 2 еседен астам ұлғайтылды. Бұрын ары кеткенде 350 автокөлік сыятын тұраққа енді 1000 автокөлік еркін сыйып кетеді.

Жана терминал қосылғалы Польша, Венгрия, Финляндия сияқты елдерге тікелей рейстер ашылып, кешегі ЭКСПО-2017 халықаралық көрмесі кезінде Астана-Хельсинки тікелей рейсі ашылған болатын. Ол да бүгінгі таңда осы бағытта қалдырылып отыр. Астананың жана

қалааралық автобустарға да орын берілген. Олардың жеке қассалары бар. Қазір қала ішіндегі қоғамдық көліктердің жүру бағыты қалалық әкімдігімен келісіп, маршруттар бірсыпыра өзгерген. Міне, осылайша, жана «Нұрлы жол» теміржол вокзалы осы игіліктердің барлығы іске қосылғанда нағыз жолаушылар хабына айналмақ.

Жана бекеттің өзіндік қабаттары да жоқ емес. Сырттан келген пойыз құрамы түгелімен алып вокзалдың астына кіріп кетеді. Сол жерде үшінші қабатқа жасалған перронда жолаушыларды отырғызу немесе түсіру жүргізіледі. Оның үстіңгі қабатында билет сататын қассалар, анықтама бюросы, сауда дүңгіршектері. Бұрын пойызға сырттан отыратын ағайын әуелгіде абырап қалғаны рас. Бірақ әсіресе қыстығын бұл жолаушыларға өте қолайлы. Ал бесінші қабатта күту залымен қоғамдық тамақтану орындары бар.

Вокзалдың перрондары вагондардың кез келген түрін қабылдауға дайын. Сонымен қатар Тұлпар-Тальго секілді соңғы үлгідегі вагондарды қабылдап, шығарып салу үшін арнайы озық технологиялармен жабдықталған.

Ең басты мәселе — жолаушылардың қауіпсіздігі. Бұл жағынан «Нұрлы жол» вокзалына келген жолаушылар алаңдамауына да болады. Өйткені, вокзал ішінде де, сыртында да мұқият бақылау. Іші-сыртын қосқанда 510 бейнекамера орнатылған. Оның сыртында күндіз-түні қырағы көз қауіпсіздік қызметкерлері де тәртіптің сақталуын қамтамасыз етеді. Халықтың көп шоғырланған орны әрі стратегиялық маңызды нысан болғандықтан, маусым айынан бері осы «Нұрлы жол» вокзалында да, Астананың бұрынғы теміржол бекетінде де бұлардан басқа еліміздің барлық қалаларындағы 14 теміржол бекетіне тексеріп кіргізетін болған. Яғни кіреберіс есіктерге арнайы құралғылар қойылды. Жолаушының өзін де, қолындағы заттарын да арнайы жолақпен ғана өткізеді. «Сақтықта қорлық

жок» деген, тәулік бойы ағылып келіп, ағылып кетіп жатқан жолаушылардың қауіпсіздігіне вокзалдардың қауіпсіздік қызметкерлері жауап береді.

Көктемнің соңғы күнінде осы вокзалды ашуға арнайы келген Елбасы жалпы құрылысына, ондағы ойластырылған инфрақұрылымдар мен қызмет түрлеріне аса жоғары баға берген болатын. Мемлекет басшысы теміржол бекетіне жана Назарбаев халықаралық әуежай терминалының ашылуынан кейін барған еді. Сөйтіп, екі нысанға да ерекше ризашылығын білдірген. Президент «Жана әуежайдың қуаттылығы 3,2 млн адамды құрап отыр, 2025 жылға қарай ол 8 млн-ға жетуі мүмкін. Қызмет көрсету сапасы мүлдем өзге деңгейге өтеді. Жана әуе рейстер ашылды, олар Еуропа мен Азияны қамтиды. Қазақстанның барлық өңірлері «Тальго» пойыздарымен қамтылды, сағатына 150-200 км жүріп өтеді. Алматыдан бұрын 24 сағат жүресек, қазір 11 сағатқа дейін қысқарды. Бұндай вокзал посткөрсетік кеңістікте бірегей, мен Еуропада да мұндайды көрмедім», — деген болатын.

«Нұрлы жол» вокзалының жалпы аумағы 126 мың шаршы метр, алты қабатты алып ғимарат. Вокзалға алты жол торабы кіріп отыр. Жоғарыда айтқанымыздай, вокзал тәулігіне 35 мың жолаушыны қабылдай алады. Вокзал жолаушылар ағынын, кезегін, қауіпсіздігін, электронды билет сату процесін интеллектуалдық басқару желісімен қамтылған. Вокзалдың айналасы түгелдей арнайы автотұраққа айналған. Екі қабаттан тұратын автотұраққа 740 көлік сияды екен. Басты мәселе — қауіпсіздік екенін айттық, ендігісі жайлылық. Жолаушылардың арасында ерекше мүмкіндігі барлар да бар, яғни мүмкіндігі шектеулі азаматтар. Олар үшін арнайы жүріп-тұру алаңқайы да бар. Заңип жандар үшін Брайль әліппесімен жазылған арнайы табло, жеке тек мүмкіндігі шектеулі жандарға қызмет көрсететін қассалары да бар. Жана вокзал бүгінде 1300-ден астам адамды жұмыспен қамтып отыр. Бұл «Нұрлы жол» бағдарламасының ел игілігіне жаратқан екі ғана нысаны. Осы секілді қаншама автомобиль, теміржол дәліздері салынып жатыр.

P.S. «Нұрлы жол» инфрақұрылымды дамыту мемлекеттік бағдарламасы жүйелі түрде жүзеге асырылса, 2020 жылға қарай, ЖІП 15,7% дейін өсіп, 395,5 мың адам жұмыспен қамтылады деген жоспар бар. Аталған бағдарламаны әр сала бойынша жүзеге асыруға Ұлттық қордан 2015 ж. — 796 млрд теңге, 2016 ж. — 379 млрд теңге, ал 2017 ж. — долларға шаққанда 3 млрд доллар жұмсалған екен.

Бек СҰЛТАН

Ауырмайтын жол ізде

Апта басында Алматыда денсаулық сақтау министрлігінің ұлттық фтизиопульмонология ғылыми орталығы мен республикалық жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромымен (ЖИТС) күрес орталығы «Есен-саулық құқығы» ұранымен туберкулез (ТБ) бен адамның иммунотапшылығының вирусы (АИТВ) мамандары арасында бірінші республикалық ұлттық конференция өткізді. Жиынға еліміздің түпкір-түпкірінен ТБ/АИТВ мамандары келіп қатысты. Олар әлем бойынша обырдан кейінгі ауыр дерт қатарына жататын аурудың алдын алу туралы өзара ой-пікір бөлісті. Біз жиын соңынан фтизиопульмонология ұлттық орталығының директоры, медицина ғылымдарының кандидаты Мәлік Сүденовтен конференцияның мақсатын, ауыр дерттің ауқымын, оған жасалатын ем-шара туралы сұраған едік.

Жас казак: Туберкулезбен адамның иммунотапшылығының вирусы және өзге қызметтердің өзара әрекетінің 1-ші ұлттық конференциясының басты мақсатына тоқталып өтсеңіз.

М.Әденов: Бұл жиын екі саланы, яғни жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы мен туберкулезге қарсы күресетін мамандарын біріктіріп, ортақ шешімі табылмаған мәселені шешу жолын қарастыруға бағытталған. Ұйымдастырушыларға жаһандық қордың грантынан қаржы бөлініп отыр. Сондықтан, біз екі саладағы ЖИТС пен туберкулезге шалдыққан науқастың бүгінгі күнде медициналық көмекке қолжетімділігін арттыру үшін әлемдегі ең соңғы үлгідегі жана анықтау құралымен тиімді емдеу жолын қарастырамыз. Нашакор болып, ішімдікке салынған үй-жайы жок азаматтар арасында ЖИТС пен туберкулезге шалдығу қаупі өте жоғары. Соны дер кезінде анықтап, мемлекеттік емес ұйымдардың арқасында әлеуметтік жағдайға қайта бет бұруына септігін тигізеді деген ойдамыз.

Жас казак: Бүгінде осы ЖИТС пен туберкулезге қарсы қызмет қалай жүріп жатыр? Көрсеткіш қандай?

М.Әденов: Атап айтар болсақ, туберкулез жағынан көрсеткіш соңғы 10-15 жылдың ішінде 3 есеге төмендеген. Өлім-жітім көрсеткіші 5 есеге азайған. Бірақ ЖИТС ауруына шалдығу басқа елдермен салыстырғанда, ең төменгі деңгейде. Соңғы 4-5 жылды қарасақ, ақырындап өсіп келе жатыр. Сондықтан, бұл жағдай шиеленісіп кетпей тұрып, алдын алу үшін қазірден қолға алып, тиімді шара ұйымдастырып, бірлесіп жұмыс істеуді қолға алдық.

Қазіргі кезде ЖИТС-ке шалдыққан азаматтар арасында екі сағат ішінде туберкулезді анықтап беретін, күрәл — жабдыкқа қолжетімділікті арттыру маңызды болып отыр.

Бұл құрылғыны әрбір ЖИТС орталығына қоя беруге болмайды. Оның да өзіндік тиімді пайдалану жолы бар. Сол себепті туберкулезге қарсы ұйымның зертханасы арқылы ертерек анықтаудың ұтымды жүйесі арқылы екі қызмет түрі бір-біріне тығыз қарым-қатынаста жұмыс істесе, анықтау әлдеқайда жеңілдірек болады. Екінші, ЖИТС-ке шалдыққан азаматтардың арасында туберкулезге профилактикалық ем жүргізу. Оны бақылау арқылы тиімді тексеру. Туберкулезге қарсы біздің ғана сала емес, алғашқы медициналық көмек беретін ұйымды да бірігіп күресуге шақырып отырмыз. Қатарында мемлекеттік емес ұйымдар, Халықаралық қор бар. Тағы бір айта кететін жағдай — бүгінгі таңда сырттан келген өзге елдің азаматтары ЖИТС-ке шалдыққан жағдай болса, олар қарсы ретровирустық дәріні заң бойынша қолдана алмайды. Мысалы, түрмеде отырған азаматқа да қолжетімді емес. Осы мәселені қалай шешу керек. Маман ретінде мемлекеттік заңнамаға қандай ұсыныс жасауымыз керек? Келешекте жетістіктің жүйелі болуы үшін қандай қызметтің түрі қажет екенін талқыға салдық.

Осы орайда, көптеген мәселені өзіміз де түсіне басталдық. Кейде бір мәселені өзгертпей, ұйымдастыру, қадағалауды күшейту арқылы сапасын арттыруға болады. Ал кейбір заңнама мен бұйрыққа, емдік протоколға өзгеріс пен жаңалық енгізуге тура келеді. Осы 2 күнге созылған жиналыстың арқасында шешім қабылдап жатырмыз.

Жас казак: Жұқпалы дертке шалдығатындар қай жас аралығындағы азаматтар? Осы ауруға душар болған науқасты күнделікті өмірде басқа азаматтардан қалай ажырата аламыз?

М.Әденов: Бұлардың көбі — 19 бен 45 жас аралығындағы азаматтар. Өкініштісі — қоғамға қажет, елге пайдасын тигізе

АУЫР ДЕРТПЕН КҮРЕСУДІҢ ТИІМДІ ӘДІСІ

алатын азаматтардың арасынан шығып отыр. Мысалы, туберкулезге шалдыққан науқастың алғашқы белгілері — өкпенің жайсыздығы мен жөтелдің пайда болуы. Бұл 2-3 аптаға созылса, демек міндетті түрде тексерістен өтуге тиіс. Дәрігерлер қақырықтан анализ алып, өкпені рентгенге түсіріп, аурудың бар-жоғын анықтайды. Бұған қоса, халық арасында тест жүргізу керек. Әлеуметке ақпаратты түсінікті таратып, дұрыс қабылдай алуына жағдай жасау қажет. Жылына бір рет тесттен өтіп отыру — әр адамның өз денсаулығына деген сенімділігін арттырады. Бұл тексерулер мемлекет қолдауының арқасында тегін, ақысыз жүргізіледі.

Жас казак: Осы өзіңіз айтып жатқан, яғни бірлескен ТБ/АИТВ инфекциясына қарсы қызмет бойынша маманды оқыту жағы қалай жүзеге асады?

М.Әденов: Бұл жиынға ЖОО, дипломнан кейінгі оқытатын кафедраның, елдің әр өңірінен медициналық оқу орнынан маман шақырдық. Талқылау барысында оқу бағдарламасына туберкулезбен ЖИТС-тің дәрісі бір-біріне қалай әсер ететінін анықтап, жүйелі білім беру үшін толықтыру мен өзгеріс енгізетін боламыз. Осы соңғы 5 жылда мамандарды оқытудың арқасында бірлескен ТБ/АИТВ инфекциясынан болатын өлім-жітім 1,4 есеге азайды. ТБ/АИТВ қабысу инфекциясы бүкіл әлемде аурудың клиникалық танылуының әр алуандылығымен сипатталады. Мұны заманауи диагностикалау, тиімді емдеу және профилактикаға көп қырлы тәсілдеммен келуді талап етеді.

Жас казак: Алдағы өткізетін іс-шара, атқарар шаруанызбен бөліссеніз.

М.Әденов: ТБ/АИТВ бірлескен инфекциясымен байланысты мәселені табысты шешу үшін, елімізде ауру жанына батқан адамдарды тарта отырып, «Қазақстанда туберкулезді тоқтатамыз» атты мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдар серіктестігі құрылуда. Алдағы мақсатымыз — өлім-жітім көрсеткішін төмендету үшін барлық жағдай жасау. Бүкіл әлемдік денсаулық сақтау ұйымы алдыңғы жылы жана стратегия ойлап шығарды. Бұл 2035 жылы туберкулез эпидемия ретінде, әлеуметтік денсаулық сақтау саласындағы мәселе ретінде шешіліп жатыр. Әр мемлекет осы талап бойынша өзіне міндеттеме алып отыр. Бізде денсаулық сақтау бағдарламасы бойынша әр қарай жұмыс істеп жатырмыз. Сондай-ақ басында айттып өткенімдей, 2 сағат ішінде ауруды анықтап беретін құралдың қолжетімділігін аудандық деңгейге дейін жеткізуге тырысуамыз. Енді басталып келе жатқан туберкулезді емдеуге арналған жандан шыққан дәрі бар. Сол дәріні келесі жылдан бастап еліміздің барлық өңірінде енгізетін боламыз. Дер бестен анықтап, тиімді емдеп, алдын ала ем-шара жүргізсек, алға қойған мақсатқа жетеміз деген ой бар.

Сұхбаттасқан
Салтанат ШЫРЫНХАН

Exclusive

(Басы 1-бетте)

Бірақ мұсылман елі болса да, ол жерде ислам жоқ сияқты. Әйелді адамға санамайды, дамымаған ел екен. Үйлері саз балшықтан

салынған, жарық жоқ. Төбемізден үнемі бомба тастап жатты. Оның үстіне жергілікті тұрғындар мен әскерилер бізге күн көрсетпеді. Ол жерде 1 жыл 3 ай ғана тұрдық. Тұңғышымыз сол жерде дүниеге келді. Нашар тұрмысқа шыдай алмадық.

Түркияға өтіп, Ыстамбұл қаласына тұрақтадық. Екінші қызым сол жерде дүниеге келді. 2014 жылы Әбу Бәкір Әл Бағдали деген адам халифат жариялады. «Мұсылман баласына одан өткен қандай бақыт керек» деп, біз «халифатқа» жиналдык. Хадис бойынша халифат жарияланған жерге хижра істеу керек. 2015 жылы екі баламызды алып, Сирияға кеттік.

— **Сирияда соғыс болып жатқанын білдіңіздер ме?**

— Жок. Барғанға дейін түк білген жоқпыз. Түркияда тұрғанымызда бейнероликтер қарадық. Әдемі түсірілген роликтер. Аурухана, жақсы дәрігерлер, балалар ойнайтын парктер... Тұрмыс тегін, нағыз жұмақ болар деп ойлағанбыз.

— **Қалай қарсы алды?**

— Бірден тінту жүргізді бізге. Түрмедегідей қолынды артына ұстап тұрасың. «Түр! Жүр! Тез!» деп бұйрық береді. Бәрі дөрекі, айқайлап зоренді ұшырады. «Халифат» деп алып-ұшып келген біз не істерімізді білмей қалдық. Тұла бойынды түгел тіптіп, телефон, флешка, жеке бас құжатымызды, пайдаға асатынды тартып алды.

— **Құжатыңызды қайтып берген шығар?**

— Бермеді. Сол әкеткеннен құжатымызды көрмедік. Олар бізге «Енді сендерге құжаттын керегі жоқ, келдіңдер, енді өмірлеріңнің соңына дейін осында қаласыңдар» делі.

«БАРАҚТА ТҰРАМЫН ДЕП ОЙЛАМАППЫН»

— **Үй берді ме?**

— Мен баракта тұрам деп ешқашан ойлаған жоқпын. Барамыз, бізге тегін үй береді, бәрі тегін, рахат, мұсылмандар арасында тату-тәтті өмір сүреміз деп ойладық. Бізді Ракка қаласына апарды. Адам тұратын жер емес. Күйеуімді бірден алып кетті... Әйелдерді балаларымен 3 бөлмелі үйге орналастырды. Әйелдер балаларымен сол үйден шықпай отырып, күйеулерін күтеді. Кішкентай бір бөлмеде 15 адам тұрдық. Сыртқа шығармайды. Балалар ауыра бастады. Емлейтін дәрігер жоқ. Барының өзі түк білмейді. Аурухана лас, еш пайдасыз бір антибиотикті балаға да, үлкенге де бере береді. Ота жасарда үстіндегі киіммен жатқызады да сол жерде бірден ота жасап, екінші бөлмеге апарып, лақтырып тастайды. Шаң болып жатқан құралмен ота жасайды да, ол құралды сол жерге қайта лақтырып тастайды және екінші адамға жұмай қолдана береді. Әйелдер жеңілденгенде де сол...

— **Күйеуіңізді қайда әкетті? Соғысқа қатысты ма?**

— Жок, соғысқа салмады оны. Қару қоймасында істеді. Сирияға барған отбасын сол күні-ақ екі жакка бөліп жібереді. Күйеулері баска жерде шариат сабағын алады, әскери дайындықтан өтеді. Ал әйел-баласы қамауда отырады. Мен сол әкеткеннен күйеуімді 3 ай көрмедім. 3 айдан соң ол келіп, бізді алып кетті.

— **Қайда әкетті?**

— Ракка қаласынан 3-4 шақырым жердегі бір қалаға көштік. Көшер алдында бізге әмірлер: «Сендерге жана үй жабдықтарын береді, кір жуатын машина, тоназытқыш — бәрі-бәрі бар. Қойманы ашады, ал сендер тек тандап алыңдар» деген еді. Барсақ, қаладан адамдар көшіп кеткен, қанырап бос жатыр. Қойма да, дүние де жоқ...10 шақты отбасы көшіп барғанбыз, бос қалған үйлерден үй тандап алдық. Газ жоқ, қаланы аралап жүріп кір жуатын ескі темір машина, сынық плита, шіріп, сасып жатқан тоназытқыш тауып алдық. Үйге әкеліп, тазалап жуып алдық...

— **Тамақ, ақшаны қайдан алдыңыздар?**

— Сирияға келісімен күйеуін

сол жердегі ұйымға, жамағатқа кіреді. Жамағатта болмасаң, сені бірден түрмеге жабады. Ал солардың

қарамағына кірген соң қайда жұмсаса да, барасың. Топқа бөліп тастайды. Біреуі кеңсede құжатпен отырады, біреуі қару жинайды, тазалайды, біреуін соғысқа салады. Сол үшін ақша алып тұрады.

— **Қанша ақша беріп тұрды?**

— Алғаш барған кезде әйелдерге айына 50, балаларға 35 доллардан беріп тұрды. Ал соңғы кезде 6 адамнан тұратын отбасына бар

мұсылмандар «Әбу Бәкір Әл Бағдали қайда, неше жыл өтті, өзі көрінбей ме бізге, әлде басқа видеосын шығармай ма? Бізге әрі қарай не істеу керегін айтпай ма?» — деп шулады. Бізге оны «ес-түссіз жатыр» делі. Қыркүйекте араб тілінде 6 сағаттық бір видео шықты. Естігендер «Оның дауысы емес» деп айтып жатыр. «Ал Әбу Бәкір Әл Бағдали ақшаны алып, Америкаға қашып кетті, өзі еврей екен» — дейді. Максаты — мұсылмандарды бір жерге жинап, құртқысы келіпті.

— **Күйеуі өлген әйелдердің олан әрі тағдыры қандай болады?**

— Күйеуі өлген соң әйел төрт ай иддасын өткізіп, қара жамылып отырады. Төрт айдан соң «күйеуге шық» деп мазасын ала береді. Ал күйеуге шықпасаң, күн көре алмайсың, ауырсаң, қарамайсың. Бір бөлмеде он бес шақты әйел отырады, су, тамақ бермейді. Әйелдер амалсыздан күйеуге шығып жатыр. Кейбірі 5-6 рет шықты. Еркектер әйел етіп алады да, 3-4 күн немесе бір аптадан соң талақ береді. «Маған ұнамадың» — дейді. Ештеңе істей алмайсың.Талақ болған «сестраны» жанағы үйге апарып, лақтырып тастайды. Әйел сосын 4 ай иддасын күтіп тағы да отырады, 4 айдан соң тағы күйеуге шығады, сөйтіп, қолдан-қолға өтіп жүреді. Күйеуі өлсе, әйелді тұрған үйінен қуып шығады.

Ал еркектер соғыстың бірінші күні-ақ өліп жатыр. Оларды бір ай әскери дайындықтан өткізеді. Дайындық деген аты ғана, мылтық ұстатып, әрі-бері жүгіртеді, болды. Ал соғыс тәсілдерін білмейтін, соғыс көрмеген еркектер қаруларын тастап қашып жатыр. Әуе сокқысынан қырылып жатыр. Сирияда бір күн тыныш ұйықтай алмайсың, әскери ұшақ күндіз-түні тоқтаусыз ұшып, атқылауда. Бір бұрышта тығылып отырасың, сыртқа шығуға қорқасың. Қанша бала өлді, бомба түскен

өлтіреді де, әйелін, қызын тірі қалдырады. Олар үй қызметін істейді, тамағын пісіреді, сол жердегілерге төсек қызметін де көрсетеді. Бізді, мухажирларды *(қоныс аударғандарды — ред)* ондайға бермеді. Олар тек қана өзінің дұшпандарының әйел-қыздарын ғана солай пайдаланады.

РАККА МЕН МӘСКЕУ АРАСЫ

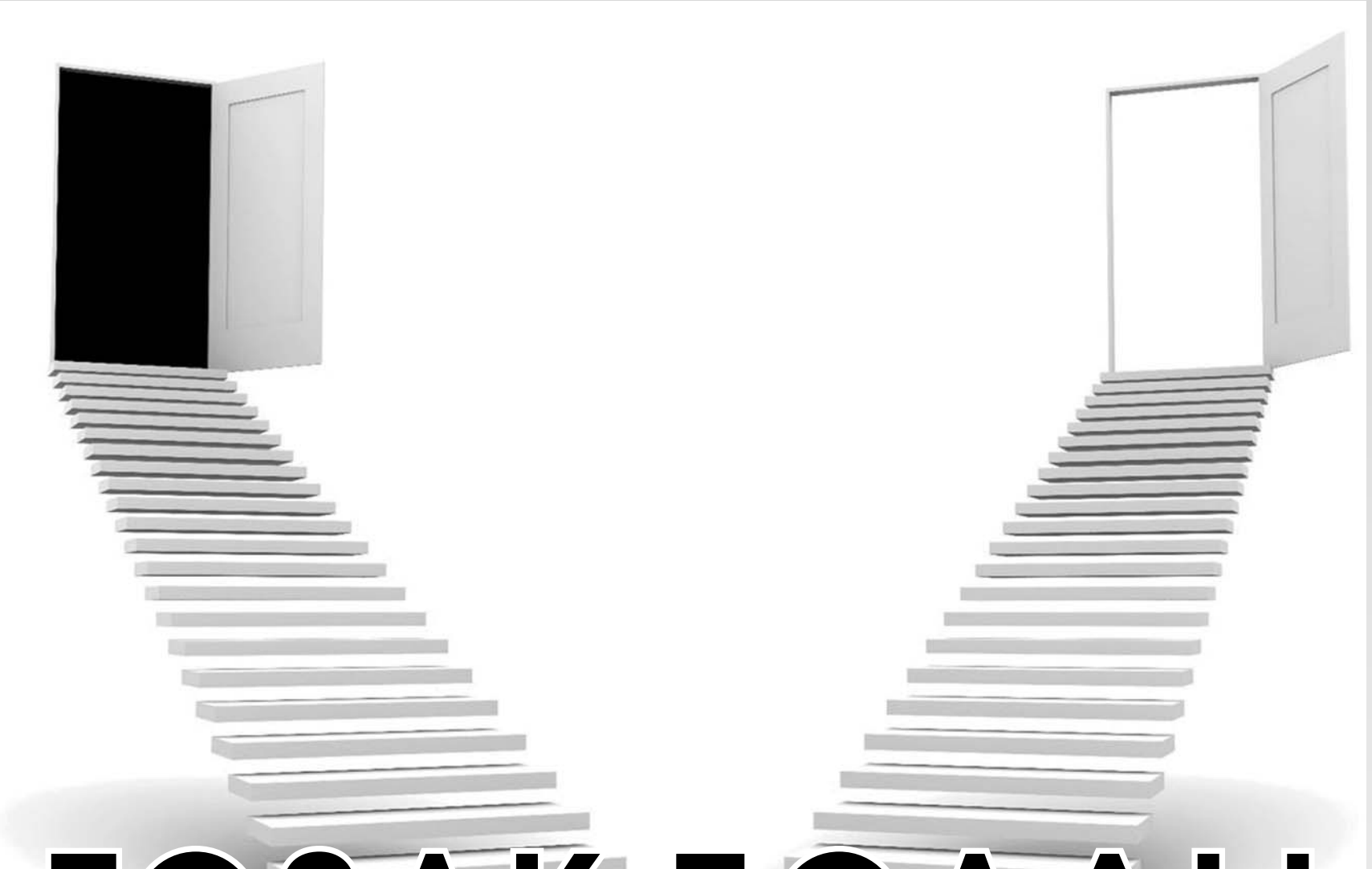
— **Өзіңіздің айтуыңызша, бір барған соң ол жақтан кері кету қиын екен. Сириядан қалай шықтыңыз?**

— Қашып шығам деген адамдарды алып шығатын жолбастаушы болады. Ол адамды әрен іздеп таптық. 800-ден 4 мың долларға дейін ақша алады. Мені күйеуім отырғызып жіберді. Себебі ер адамдарға жол жоқ. Қасымда балаларымен басқа да «сестралар» болды. Кассехаға жеткен соң бізді көліктен түсірді. Сол жерде бізді Түркияға апармайтынын, орта жолда далаға тастап кететінін түсіндік. Бір сөтке *(мәулік)* жаяу жүрдік. Күн салқын, балалар қызуы көтеріліп, ауырып қалды. Түнде жолда түнеп, таң атқан соң тағы да жолға шықтық. Түс ауа жолда әскерилер кезікті. Құрдтер екен. Біз оларға барып берілдік. «Су, нан жоқ, балалар өлейін деп жатыр. Түркияға жеткізем деген сириялық ақшамызды алып, өзімізді алдап, жолда тастап кетті» — деп жағдайымызды айттық. Олар бізді көлігіне отырғызып, өзінің базасына апарды. Тағы да тергеу басталды... Түнге дейін солардың қарауында отырдық. Олар бізге тиіскен жоқ. Су, тамақ берді, балаларға тәтті үлестірді. Бізді бұрын ДАИШ-тың адамдары «Егер құрдтердің қолына түссендер, сендерді зорлайды, балаларынды қорлап өлтіреді» — деп қорқытқан болатын. Сол себепті көп мұсылмандар жолға шыға алмай, қорқып отыр. Құрдтер «Қорықпандар, тиіспейміз» делі.

Бұл жерде әйелдер отыратын түрме бар екен. Бізді сонда отырғызды. Төрт қабатты сол үйде ұсталған әйелдер балаларымен отыр екен. Оларды елдері кіргізе ме, жоқ па, ол жағын орыстар біледі... Біз Түркияда жақсы тұрдық. «Халифат» жарияланған соң мұсылман баласы оған бару керек деп алданып қалдық. Видеодан соғыс, жазалау, адам өлтіруді көрген жоқпыз. Мұсылман елінде мамыражай өмір сүреміз деп ойлап қалдық. Бірақ Сирияға жеткенде ол жерде ешқандай шарифаттын жоқ екенін білдік.

— **Ол түрмеде қанша уақыт отырдыңыз?**

— Бір жарым ай отырдым сол түрмеде. Қамап тастады, әжетханаға сұранасың, шыңарғысы келсе шығаралы, көңілі соқпаса солай қысылып отыра бересін...

ТОЗАҚ БОЛДЫ

үйдін астындада қаншама «сестралар» қалды балаларымен?!

— **Оларды қазып шығара ма, іздей ме?**

— Көбі үйіндінін, қираған үйлердін астында қалды. Оларды аршып алатын адам да, уақыт та жоқ. Егер адамдар бір жерге топ болып тұрса, дереу бомбалап тастайды. Сондықтан ол жерде әркім өзі үшін бас сауғалауда.

— **Үйінді астында қалғандар жинал, халифат деп барғандар ма?**

— Иә, олар да бар. Жергілікті тұрғындар да қырылып жатыр.

— **Ол жерде қазактар болды ма?**

— Жок. Ол жерден қазақ көрмедім. Мен ресейліктердің тобында болдым, көбі дағыстандықтар. Сирияда көп ұлт бар, француз, үнді, орыс, ағылшын, қара нәсілділер және басқа елден келген арабтар көп.

— **Ол жердегі бей-берекет жыныстық қатынас туралы не айтасыз? «Сестраларыңыз» ондай жағдайға тап болды ма?**

— Ол жағын білмедім.

Менімен бірге болған «сестралар» ондай жағдайға тап болған жоқ. Құрдтердін бір лагері бар... Сол лагерьге тап болса, күйеулерін

Бір күні бізді, 14 әйел, 23 баланы Камышлы деген жердегі босқындар лагеріне апарып тастады. Себебі бізді алып кетуге Ресейден адамдар келеді деген хабар келіпті. Ол жерде «Қызыл Крест» ұйымы бар екен. 10 күн сол лагерьде болдық. Жағдайымыз жақсарды, әр отбасына бөлек палатка берді, тамақтандырды. 10 күннен соң бізді автобуска тиеп, басқа жерге апарды. Ол жерден Латакия деген жерге ұшақпен апарды. Латакия — Башар Асадтың тұған жері. Бізді қонақүйге орналастырды. Ал келесі күні ұшаққа отырғызды. Таңғы сағат 8-де Грозныйда болдық. Грозныйдан Мәскеуге ұштық.

«БАЛАЛАРЫМ БЕЙБІТ ӨМІРДЕ ӨСКЕНІН ҚАЛАЙМЫН»

— **Елге жеткенше төрт баланы қалай алып жүрдіңіз? Екеуі өз аяғымен жүре алмайды ғой.**

— Грозныйға дейін балаларды көтеріп жүрдім. ДАИШ-тың аумағынан шыққан соң курдтарға жеткенше балаларды кезек-кезек көтеріп келдім. Сондай қиын болды. Бір сөтке жаяу жүрдік. Жолда су, тамақ болған жоқ.

— **Жанар, сіз елге қайтқыңыз келді ме, әлде топпен бірге еріп, амалсыз шығып кеттіңіз бе?**

— Өзім қайтқым келді елге.

— **Күйеуіңіз Кавказға бар деген жоқ па?**

— Қайын жұртымнан енемнен басқа ешкімді танымаймын. Анасы біз Ыстамбұлда тұрғанда келіп, мені көріп, бір жұма қонақ болып кеткен еді. Тұңғыш қызымызды, немересін көріп кетті.

— **Әке-шешеніз қалай қабылдады?**

— Жақсы қарсы алды.

— **Соғысты көріп, тұтқында, түрмеде болып,**

көп қиындық көріңсіз. Көзқарасыңыз қандай қазір?

— Сириядағы неше түрлі жауыздықты көрген соң ойландым. Елде болсам, жұмыс істеп, балаларымды өсірсем деймін. Бейбіт өмірді қалаймын.

— **Оралда «сестраларыңыз», яғни діни теріс бағытта жүрген достарыңыз бар ма?**

— Жок. Мен намаз бастаған кезде елден кеткенге дейін ешкіммен араласқан жоқпын. Өзіммен-өзім болдым.

— **Сирияда намазды Ханбали мәзһабымен оқыпсыз. Қазақстанда дәстүрлі Ханафи мәзһабын ұстанады.**

— Намаздың оқылуында айырмашылық аз. Айырмашылық көзқараста деп ойлаймын.

— **Онда көзқарасқа байланысты бір сұрақ. Қазақстандағы теріс бағытта жүргендер намаз оқымаған әке-шешесін «кәпір» деп жатыр. Бұған қалай қарайсыз?**

— Мен әке-шешемді намаз оқымағаны үшін ешқашанда «кәпір» деп айтқан жоқпын. Пісірген тамағын жеп отырмын.

— **Еліміздің саясатына деген көзқарасыңыз қандай?**

— Көзқарасым қалыпты. Мен елде 7 жыл болған жоқпын. Елдегі өзгерістермен таныс емеспін.

— **Сирияда жүргенде елді сағындыңыз ба?**

— Әрине, сағынасың. Мен туғандарыммен үнемі хабарласып тұрдым. Ыстамбұлда тұрғанда «скайппен» сөйлесетінбіз.

— **Оралға келіп, ұшақтан түскенде қандай сезімде болдыңыз?**

— Елге, үйге жеттім бе, жетпедім бе деп сенбедім. Көзімнен жас шықты.

— **Күйеуіңіз қайда қалды?**

— Күйеуім Сирияда. Менімен бірге шығуға амалы болмады. Ол бүгінде елге оралуға жол іздеп жатыр. Күйеуім — Ресей азаматы. Оны елге кіргізе ме, жоқ па, ол жағын орыстар біледі... Біз Түркияда жақсы тұрдық. «Халифат» жарияланған соң мұсылман баласы оған бару керек деп алданып қалдық. Видеоан соғыс, жазалау, адам өлтіруді көрген жоқпыз. Мұсылман елінде мамыражай өмір сүреміз деп ойлап қалдық. Бірақ Сирияға жеткенде ол жерде ешқандай шарифаттын жоқ екенін білдік.

— **Елге келдіңіз. Не істемек ойыңыз бар?**

— Құжаттарымды істеп жатырмын. Ар жағы қалай болады, белгісіз. Бастысы — елге аман жеттім. Мен екі баламды Сирияда дүниеге әкелдім. Балаларымды бейбіт өмірде өсіргім келеді.

— **Жанар, өзіңіз сияқты шетелдікке тұрмысқа қызулы армандап, елден кеткісі келіп жүрген қыздарға, жалпы жиналда кетуді ойлап жүргендерге не айтасыз?**

— Мұсылмандарға «Сирияға бармандар!» дер едім. Бүгінгі көріп жүрген видеолар өтірік түсірілген. Мысалы, ДАИШ-тың адамдары сириялық балаларды күлдіріп, ойнатып, қолына тәтті мен сыйлық беріп, видеоға түсіреді. Ал өмірінде тәтті тамақ, жақсы киім көрмеген ол балалар мәз болып күліп, киноға түседі. Түсіріп болған соң балаларға айқайлап, қуып жібереді. Сосын ол видеоларды интернетке салып, «Міне, бізде жағдай тамаша, келіндер» деп шақырады. Ол жерде балалар оқымайды, бәрі надан. Медресе бар, бірақ баланы ұрып, соғып, қараңғы бөлмеге қамап, қорқытып, өзінің ахидаларын үйретеді. Сирияға барған адамның бүкіл өмірі бұзылады, қор болады. Бізде жұмыс, үй бар, бала тәрбиелеп, бақытты өмір сүруге бар жағдай бар. Елден кетпендер!

— **Жанар, басыңнан кешкен оқиғаларды жасырмай бөліскенің үшін рахмет!**

Сұхбатты жүргізген
Ұлдай САРИЕВА,
Орал қаласы

(Редакциядан: Кейіпкердің сөйлеу мәнері сақталды)

Жәрмеңке

Халыққа мемлекеттік қызмет көрсету тәртібін «азаматтар үкіметі» және «электронды үкімет» порталы арқылы түсіндіруді мақсат еткен бұл жиын өз деңгейінде өткен секілді. Сөзімізді нақтылай түсу үшін ұйымдастырушыларды әрі халықты ақпараттандыруға келген мемлекеттік әрі мемлекеттік емес мекемелердің мамандарын әңгімеге тарттық.

Шавкат ТУРДУЕВ, Алматы қаласының сыбайлас-жемқорлыққа қарсы департаментінің қызметкері:

— Бүгін Domillion сауда орталығында кезекті мемлекеттік қызмет көрсету жәрмеңкесі өтіп жатыр. Негізгі мақсатымыз — халыққа жөн сілтеп, жол көрсетіп, кеңес беру. Оның ішінде заманға сай көптеген қызмет түрлерінің

ХАЛЫҚҚА ҚЫЗМЕТ — ЕҢ АСЫЛ МІНДЕТ

электронды өріс алуына байланысты азаматтарды жаңа қызмет түрлерімен ақпараттандыру. Бүгін мұнда 21 мемлекеттік мекеме өз қызметтерін ұсынуда. Сондай-ақ мемлекеттік емес «Даму», «Атамекен» секілді үлкен қорлар да қатысып жатыр. Түске дейін 500-ге тарта адам қатысып қажет ақпараттарын алып қайтты. Азаматтарға әртүрлі бағытта атап айтсақ, кәсіпкерлік, тұрғын үй-коммуналдық қызмет, денсаулық сақтау, білім және халыққа қызмет көрсету орталықтары да көмек көрсетіп жатыр. Оның ішінде басты мақсат назарда электронды қызмет, әрине.

Назерке ҚАРАТАЕВА, Алаша аудандық халыққа қызмет көрсету орталығының құжат қабылдау бөлімінің қызметкері:

— Біз түске дейін халыққа электронды сандық қолтаңба берілді және электронды порталды қолдану ережелерін түсіндірдік. Азаматтар біршама анықтама түрін алды. Оның ішінде мекенжай анықтамасы, балаларды балабақшаға тіркеу және медициналық көмек көрсету органдарына тіркеу турасында. Электронды үкімет туралы көптеген консультация алды. Қазір халықтың бұл қызмет түрлерін қолдануда сауаты біршама бар деп айта аламын. Барлық электронды қызмет түрлерінен хабардар болмаса да жалпы біледі. Электронды жүйені тұрақты түрде қолданушылардың саны да күн санап артып келеді. Халықтың тең жартысында сандық электронды қолтаңба бар. Себебі қазір кез келген мемлекеттік мекеме осы сандық қолтаңбаны талап етеді.

Замир БОЛЫСБЕК, Алаша ауданы кәсіпкерлерге қызмет көрсету орталығының басшысы:

— Бұл жәрмеңкеге қатысу мақсатымыз — халыққа көрсететін қызметтерімізді

жариялау. Біз кәсіпкерлер палатасының аясында жұмыс жасап отырмыз. Бізде алты түрлі қызмет көрсетіледі. Бірінші заң бойынша қызмет көрсету. Маркетинг, ақпараттық технологиялар, құқық қорғау. Кәсіпкерлердің құқығын қорғау. Бизнес жоспар бойынша жәрдем беру. Бухгалтерлік және салық бойынша кеңес беру. Біздікі көбіне бизнеске сервистік қолдау көрсету. Мысалы, Алматы қаласында кәсібін енді бастаған кәсіпкерлер алты түрлі бағдарламамен оқи алады. Бұл оқу кез келген кәсіпкерге ісін дөңселетіп

мейрамхана, жүк тасымалдау. Біздің шама-шарқымыз келгенше, барлығын қолдап көмек көрсету. Жәрмеңкеде жалпы 1363 адам қатысып көмек алды. Мұнда келген барлық азаматтар жергілікті атқарушы органдардан және орталық мемлекеттік

Адам – мемлекеттің байлығы. Өмір сүріп жатқан қоғамына разы халық қашан да қуатты мемлекеттің негізі саналмақ. Сайып келгенде, мемлекет дегеніміздің өзі халық емес пе!? Ендеше, халыққа қызмет көрсету биліктің басты міндеті. Атап айтсақ, білім беру, медициналық көмек, кәсіпкерлікті қолдау секілді жұмыстарды атқарып жатқан халыққа қызмет көрсету орталықтары мен басқа да ұйымдар бар. Бұл орталықтың барлығын бір арнаға топтастырып, халықты ақпараттандыру мақсатында Domillion сауда-саттық орталығында үлкен жәрмеңке өтті. Оның тыныс-тіршілігімен танысып қайту мақсатында орталыққа барған едік.

Есеп

Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстан халқына арнаған биылғы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» Жолдауында елімізді үшінші жаңғырту жөнінде міндеттер қойып, жаһандық бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін экономикалық өсіміңіз жаңа моделін құру қажеттігін баса айтқан болатын. Сондай-ақ Қазақстан 2050 жылға қарай әлемдегі ең алдыңғы 30 мемлекеттің қатарына қосылуға тиіс

АТҚАРЫЛҒАН ІС АУҚЫМДЫ

екенін және осы мақсатқа қарай табандылықпен ілгерілей беретінімізді тағы да еске салды. Осы орайда өнеркәсіп, агроөнеркәсіптік кешен, көлік пен логистика, құрылыс саласы, еңбек нарығын жаңғырту, бизнес-ортаны түбегейлі жақсарту және кеңейту, адами капитал сапасын арттыру сынды саланы алдыңғы жоспарға жайғастырып, жасалатын жұмысты жіктеп, тапсырма берді. Бүгінде бұл нақты қадаммен еліміздің барлық қаласы жүйелі жұмыс істеуде. Бір ғана алып шаһарымыз Алматының бір ауданында ауыз толтырып айтарлық әрекет көп. Алматы қаласы Әуезов ауданының әкімі Алтай Рақымбетов Өңірлік коммуникациялар қызметі алаңында «Әлеуметтік-экономикалық дамудың нәтижесі» атты тақырыпта баяндама жасап, ауданда атқарылған жұмыстың іске асырылу барысы туралы мәлімдеді.

оның бүгінде 20,6 млн теңгесі төленген. Бұған қоса, 4110 ескерту жасалды. Аудан әкімі мәлімдегендей, 50 аула аумағында күрделі жөндеу жұмысы жүргізілген. Ол «Алматы қаласы Әуезов ауданында барлық көпқабатты үйдің саны — 1707, оларға 226 ПИК қызмет көрсетеді. Қазіргі кезде қысқа дайындық толқуының барлық көпқабатты үй және әлеуметтік нысандар уақтылы алып, жылуға қосылды. Аудандағы 1495 көпқабатты үйді жалпы үйдің жылу қуатын есептейтін 1891 құрылғы орнатылған. Ағымдағы жылдың мамыр айының басынан 30 қыркүйекке дейін мақұлдаған жоспарға сәйкес 60 ПИК өз қаражатына 549 көпқабатты үйде жөндеу жұмысын жасалды. 2017 жылы «Аумақты дамыту-2020» бағдарламасы бойынша Әуезов ауданында 55 үйде жөндеу жұмысы жоспарланып, 45 үйде аяқталып, 10 үйде жөндеу жұмысы жүргізіледі. Жұмыс түрлері: лифт жабдығын ауыстыру, подвезді, инженерлік желіні, шатырды жөндеу бойынша жұмыс жасалынады. Оған 637,34 млн теңге жұмсалды», — делі.

Бүгінде аудан бойынша 32 жалпы білім беретін мектеп жұмыс істейді. Оның 9-ы мектеп-гимназия, физика және математика пәнін тереңдетіп оқытатын 2 мамандандырылған лицей, 2 мектеп-лицей, 14 жалпы білім беретін мектеп. 11 мектепте қазақ тілінде, 11 мектепте орыс тілінде, 9 мектепте қазақ және орыс тілінде, 1 мектепте ұйғыр тілінде сабақ оқытылады. 32 мемлекеттік мектептегі оқушы саны — 43 390, 32 мектептің жалпы сыйымдылығы 31 745 орын. Оқу орнының тапшылығы жылда артады. №117, 121, 123, 133, 158, 173, 175 мектепте оқушы саны шамадан тыс көп. 2018 жылы Мамыр — 1 шағынауданында 1200 орынға арналған жалпы білім беретін мектеп салыну жоспарланып отыр.

ҰБТ-н қорытындысы 2017 жылы қала бойынша Әуезов ауданы 99,64 баллдық көрсеткішпен 2-орын алды. 99 мектеп түлегі «Алтын белгі» иегері атанған. Сондай-ақ Әуезов ауданында жұмыссыз ретінде тіркеуде тұрғандар саны — 1541 адам. Аудан басшысының мәліметіне сүйенсек, Әуезов аудандық жұмыспен қамту бөліміне жыл басынан 4163 адам өтініш білдірген. Ал жұмыссыз ретінде тіркеуде тұрғандар саны — 1541 адам. Аудан бойынша жұмысқа орналасқандар саны — 2397 адамды құрайды. 2017 жылдың қантар-қараша айында ауданның өнеркәсіп кәсіпорнында, шағын және орта кәсіпкерлік нысанда 4561 жаңа жұмыс орны құрылған.

Аудан бойынша барлығы жәрдемақы және зейнетақы алушылар саны — 70453. Оның ішінде жәрдемақы алушылар — 25259, зейнетақы

Жиында Әуезов ауданының әкімі Алтай Рақымбетов аудандағы өнеркәсіп секторы жалпы, қалалық өнеркәсіп өнімдерін шығару деңгейінің 11,1 пайызын қамтитынын айтты. Ол «Ірі және орта дәрежесіне 18 өнеркәсіп кәсіпорын кіреді. Осы жылдың қантар-қазан айында өнеркәсіп кәсіпорны 72 млрд теңге көлемінде өнім өндірді. Яғни бұл бытырғы жылмен салыстырғанда, нақты көлем көрсеткіші 102,5 пайызды, бөлшек тауар айналымының нақты көлемі 307,6 млрд теңгені құрала деген сөз. Быыл Әуезов ауданы бойынша негізгі капиталға инвестиция 38,4 млрд теңге игерілді» — делді. Сондай-ақ биыл Әуезов ауданында қаржыландыру жобасы бойынша 10 жоба мақұлданды. Жобаның сомасы 263,9 млн теңгені құрайтынын, 57 жұмыс орны құралғаны туралы да мәлімет берді. Осы жылдың қыркүйегінде екінші MOSKVA Metropolitan қолданысқа беріліп, 500 жұмыс орнымен қамтамасыз етіледі. Мұндағы инвестиция көлемі 12 млрд теңге.

алушылар-45194 адам. ҰОС мүгедектер — 24, ҰОС қатысушылар 48.

Жыл басынан бері мемлекеттік атаулы әлеуметтік көмек — 56 адамға берілген. 18 жасқа дейінгі 370 балаға жәрдемақы берілді. Аудандық денсаулық сақтау жүйесінде 11 мемлекеттік, 38 жеке медициналық мекеме және 201 дәріхана бар.

Алтай Ергазыұлының ақпаратшын, қазіргі таңда ауданда ұзындығы 110,72 шақырымға жететін — 64 қалалық денгейдегі, ал ұзындығы 20,395 шақырым болатын 37 аудандық денгейдегі, ұзындығы 123,904 шақырымды алып жатқан 103 жергілікті денгейдегі көшеге, барлық ұзындығы 255,019 шақырымдық 204 көшеге қызмет көрсетілген. Ауданда ұзындығы 89,23 шақырымға жететін 27 көше бойындағы жаяу жүргінші жолын тазалау, сыпыру, коқыстан тазалау және ұзындығы 93,05 шақырымдық арық жүйесін күнделікті тазалау жұмысы жүргізілуде. Сонымен қатар барлық магистралды көше жарықтандырылған. Жарық шамының жалпы саны — 10470 дана, электр

Ал желтоқсан айында Grand Park Almaty сауда орталығының екінші кешенінің құрылысы аяқталатынын және оның жалпы алаңы 60 мың кв.м екендігін атап өтті.

Сонымен қатар қызмет көрсету саласында 10 нысан (мейрамхана, кафе және техникалық жөндеу орталығы (ТЖО) пайдалануға берілген.

Алматы қаласының Өңірлік коммуникациялар қызметінде өткен брифингте аудан басшысы жыл басынан бері «Қауіпсіз аула» бағдарламасы бойынша жоспарланған 210 немесе 100% аула қамтуымен 594 бейнебақылау камерасы орнатылғанын айтты. Жалпы ауданда 1570 көпқабатты үйдегі 855 ауданы қамтитын 7153 бейнебақылау камерасы, 421 жеке тұрғын үйде 1203 камера орнатылған. Сондай-ақ 19 сауда үйінде және 5 әмбебап базарда 1134 бейнебақылау камерасы іске қосылған.

Есепті кезеңде полицияның участелік инспекторы 8872 әкімшілік құқықбұзушылықты анықтап, жалпы — 49,4 млн теңге айыппұл салынып,

сымының ұзындығы 366,45 шақырым. Ағымдағы жылы аула аумақтарына күрделі жөндеу жұмысы кезінде 424 дана жарықтандыру бағаны орнатылып ЛЭД жарық шамына ауыстырылған. Сонымен қатар Жұбанов және Өтеген батыр көшесіне ағымдағы жөндеу және көріктендіру жұмысын жүргізу барысында 125 дана жарық шамы орнатылды. 2018 жылы жарық шамының санын 342 данаға және ұзындығын 11,296 шақырымға көбейту жоспарланып отыр.

Бір сағатқа созылған аудан басшысының баяндамасынан қаланы көріктендіріп, жергілікті тұрғындарға барлық жағдай жасауды үшін көптеген жұмыс істелгенін аңғардық. Метрополитен бір ғана ауданы ауыз толтырарлық мұндай жұмыс істеп жатса, қалған ауданда да көңіл қоғаларлық жұмыс жүріп жатқанын бірден түсінуге болатындай.

Салтанат ШЫРЫНХАН,
Алматы қаласы

Сонымен қатар облыс және қала аумағында субсидия деген көмегіміз бар. Онда кәсіпкерлер пайыздық мөлшерлемесін 10 пайыздан 7 пайызға дейін азайту мүмкіндігі қарастырылған. Салыстырмалы түрде 19 пайыздан гөрі 9 пайыз төлеген әлдеқайда тиімді. Бүгін бізге көмек сурап 100-ден аса адам келді. Оның 30-ға жуығы енді бастағандар. Қалғаны кәсібін әлдеқашан бастап қойған. Көбі қаражат мәселесін шешу мақсатында келді. Бизнесітеріне келер болсақ, басым бөлігі шағын және орта бизнес. Атап айтсақ, сауда, балабақша,

мәлім. Алайда мынадай жәрмеңке көптеген азаматтарға пайдалы болды деген сеніміміз мол. Мекеме мамандарының сөзіне сенсек, қолдарынан келгенше бар көмектерін аямапты-мыс. Жалпы, кез келген мамандықтың түпкі мақсаты — адамзатқа көмектесу екендігін ескеріп, біз де осындай игі істі таратып, дүйім жұртқа жария ету арқылы тамшыдай болса да үлес қосуды ұйғардық.

Әбдіманап КЕҢЕС,
Алматы қаласы

Орайы келген әңгіме

Елбасы Н.Назарбаевтың бастамасымен қолға алынған «Нұрлы жол» инфрақұрылымды дамыту бағдарламасында оны жүзеге асыру тетіктері жан-жақты көрсетілген. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығының инфрақұрылымы жылумен, сумен жабдықтау және су бұру желілерін жаңғыртуды басты нысанаға алған бағдарлама Маңғыстау облысына да бөрекесін тигізіп отыр. Коммуналдық салада осы бағытта қандай жұмыс жасалып жатқанын білмекке облыстық энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы басқармасының басшысы Сапар Аманбековпен сұхбаттасудың сөті түсті.

Шетпедө жерасты су көздерінің тартылуына байланысты сумен қамту мәселесі өзекті болып тұр. Жаңа өндіріс орны осы ауылдардың қажеттілігін толық өтейді. Мемлекеттік-жекеменшік серіктестік тетігі бойынша қолға алынған жобаны жүзеге асыру бойынша тамыз айында өткен конкурс нәтижесінде Sabfon Water Service Holding Inc Shanghai компаниясы жеңімпаз деп танылды. Алдағы уақытта конкурстың 2-кезені өткізіледі.

Астрахань-Маңғышлақ су таратқышымен берілетін Еділ суын облыстағы 228 мыңнан астам тұрғын немесе халықтың 36 пайызы тұтынып отыр. «ҚазМұнайГаз» ҰК»АҚ мәліметінше, су таратқыш 87 пайызға тозған. Оның тозу деңгейінің жоғары болуына байланысты сумен қамтуда үзілістер орын алуы мүмкін. Бұл мәселені шешу мақсатында «ҚазТрансОйл» АҚ-мен су таратқыштың өткізу қабілеттілігін 2020 жылға дейін кезен-кезенімен 35

Сонымен қатар «ҚазМұнайГаз» ӨБ» АҚ тарапынан Қаражанбас кен орнында қуаты тәулігіне 17 мың текше метр, «Өзенмұнайгаз» АҚ Кендірлі демалыс аймағында қуаты тәулігіне 45 мың текше метр (оның 5 мың текше метрін тұрғындарға беру) болатын су тұщыту зауыттарының құрылысын салу көзделіп отыр.

— Әңгіменіңді сумен қамту, көріз желілері сынды инфрақұрылыммен қамту тақырыптарымен жалғасаңыз?
— Қазіргі таңда жүзеге асырылып жатқан «Өңірлерді дамыту — 2020»

мемлекеттік бағдарламасына сәйкес 2020 жылға дейін қалалардағы орталықтандырылған сумен қамту жүйесін 97 пайызға, ауылдарда 62 пайызға жеткізу көзделген. Осы бағдарламаға 2011-2016 жылдары 66 жоба енгізілген болатын. Бүгінде оның 59-ы іске асып, пайдалануға берілді. Нәтижесінде облыс бойынша 483 750 тұрғын немесе халықтың 74,35 пайызы орталықтандырылған ауызсумен қамтамасыз етілді. Атап айтсақ, 3 қала 100 пайыз, 61 ауылдың 35-і немесе 57,38 пайызы орталықтандырылған ауызсумен қамтылды. Бағдарлама аясында 2011-2016 жылдары 1372,174

ауылдарын сумен қамтисак, 78,7 пайызға жетеміз.

Облысымызда көріз жүйелерімен Ақтау және Жанаөзен қалалары, ауылдардағы кейбір үйлер, Ақтау қаласының Өмірзақ ауылы, Қаракия ауданының Болашақ

«Жылумен, сумен жабдықтау және су бұру желілерінің тозуын төмендету бойынша проблемаларды шешу, сондай-ақ жылу шығаратын қуаттарды жөндеу және ауыстыру үшін тұрғын үй-коммуналдық секторды жаңғырту бойынша шаралар кешені қабылданады»

(«Нұрлы жол» инфрақұрылымды дамытудың 2015-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасынан)

басында басталады. Шетпеден тазалау ғимараты және ауыл ішінде саркынды су жүйелерінен тұратын көріз стансасын салу үшін республикалық бюджеттен қаражат қарау басталды. 2018 жылы орталықтандырылған сумен жабдықтау көрсеткіші ауылдарда 69 пайызға, 2019 жылы Есет, Төлеп, Бекі, Басқұдық ауылдарын

Қазатомөнеркәсіп» зауытына инвестициялық жоба тартуға жұмыстанудамыз. Өндіріс орнында бу-газ арқылы электр энергиясын өндіретін қондырғы орнату жобасының техникалық-экономикалық негіздемесі дайын, сараптамадан оң шешім алынып, тұжырымдамасы жасакталды. Қазіргі таңда инвесторлар іздеу үстіндеміз. Инвесторлар болса, ескірген технологияларды жаңа үлгіге алмастыруға жұмыстанамыз.

Жаңа озық үлгідегі техникалардың да техникаларды тәжірибеге енгізу қадамдарын іске асырудамыз. Мәселен, Мұнайлы ауданының Батыр ауылында күннен қуат алатын станса құрылысы басталады. Сағатына 2 млн киловатт қуат көзін өндіретін стансаның

— Сапар Халилұлы, түбекте тіршілік нәрін тұтыну көлемі жеткілікті ме? Демографиялық өсімі жағынан өзге облыстармен салыстырғанда көш бастап келе жатқан өңірдің тұрғындары келешекте судан тарықпауы үшін қандай жұмыс жасалуда?

— Облысымызды сумен қамту 3 су көзі арқылы жүзеге асырылады. Өткен жылы су тұтынудың көлемі 41,6 млн текше метр. Қазіргі таңда өңірімізде су тұтынуда тәулігіне 67,3 мың текше метр су тапшылығы бар. Өңіріміздің дамуына және халық санының өсуіне байланысты тіршілік нәрін тапшылығы 2020 жылға қарай тәулігіне 95 мың шаршы метрге жетеді. Халыққа тұщытылған теңіз суы жылына 20,9 млн текше метр, Астрахань-Маңғышлақ су таратқышы арқылы таралатын Еділ суы 16,49 текше метр және жерасты су көздері 4,21 млн текше метр беріледі.

Облыс халқын жылумен, сумен, электр қуатымен қамтамасыз етіп отырған «МАЭК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС тәулігіне 52-54 мың текше метр өндіріп отыр. Осы зауытқа инвестициялық жобалармен орнатылған әрқайсысының қуаттылығы тәулігіне 12 мың текше метр болатын 2 су тұщыту қондырғысы бұл қарқынға жете алмай отыр. Кәсіпорын межелеген қарқынға жету бағытында жұмыс жүргізуде.

Тәулігіне 32 мың текше метр тұщытып отырған «Каспий» су тұщыту зауыты Мұнайлы, Қаракия аудандарын және Түпқараған ауданының Ақшұқыр, Сайын Шапағатов ауылдарының тұрғындарын ауызсумен қамтамасыз етеді. Зауыттың осындай өндірістік қуаттылыққа қол жеткізуіне 3,1 млрд теңге қаражат бөлінгенді. Аймақта тіршілік нәріне тапшылық ескеріліп, зауыттың қуаттылығын тәулігіне 40 мың текше метрге жеткізу жобасына техникалық-экономикалық негіздеме жасакталу үстінде. Құны 7 млрд теңге болатын жобаға осы жылдың аяғында мемлекеттік сараптама аламыз. Энергетика министрлігінің қолдауымен бұл жұмысты келесі жылы бастауды жоспарлап қойдық.

Түбекте су тапшылығын жою және ауыл шаруашылығы саласын дамыту мақсатында Құрық ауылында тәулігіне 50 мың текше метр су тұщытатын зауыт салу жоспарланып отыр. Қазіргі таңда Қаракия ауданының Жетібай және Мұнайшы ауылдарында, сонымен бірге Маңғыстау ауданының орталығы

мың текше метрге жеткізу көзделіп отыр. Атап айтсақ, 1-кезенді қамтитын 2015-2017 жылдары тәулігіне 10 мың текше метр, 2-кезенді құрайтын 2017-2019 жылдары 10 мың текше метр, 3-кезендегі 2019-2020 жылдары 15 мың текше метрге жеткізу жоспарланып отыр. Бүгінде 1-кезең бойынша су айдау стансасын қайта жаңарту бойынша жұмыстар жүргізілуде. Бұл жұмыс осы жылдың соңына дейін толық аяқталады. Демек, келесі жылы жеткізілетін су көлемін қосымша тәулігіне 10 мың текше метрге арттыруға септігін тигізеді. Осы жоба бойынша 2,3-кезең жұмыстарын қаржыландыру жұмыстары тиісті мекемелерде қаралу үстінде.

шақырым су құбыры тартылып, 129,78 шақырым су құбыры жаңғыртылды.

Өткен жылы құны 5,7 млрд теңгені құрайтын 7 жобаны жүзеге асыру үшін үкімет арнайы қорынан 2,6 млрд теңге, жергілікті бюджеттен 391,9 млн теңге қаражат бөлінді. Тоқталып өтсек, Ақшұқыр ауылының ауыл ішіндегі құбыры және Маңғыстау ауылының 1,2 тәлімдерін сумен жабдықтау жобалары іске асты. Байанды-3, Атамекен, Жыңғылды ауылдары, Батыр ауылының 1,2-кезені өтпелі, жұмыстарды толық аяқтау үшін «Нұрлы жол» бағдарламасының аясында Ұлттық қор есебінен биылға 2,2 млрд теңге қаражат бөлінді. Бұл жұмыстар жыл соңына дейін аяқталады. Аталған жобаларды жүзеге асыру нәтижесінде 2017 жылдың аяғында орталықтандырылған сумен жабдықтау көрсеткіші ауылдарда 64 пайызға жетеді.

«Өңірлерді дамыту — 2020» бағдарламасы бойынша осы жылы құны 6,1 млрд теңге болатын, ұзындығы 253,42 шақырымды құрайтын 6 жобаның құрылысына республикалық бюджеттен 1,7 млрд теңге қаражат бөлінді. Мәселен, Басқұдық, Маңғыстау-4, Жармыш, Бостан, Боранқұл, Сарға ауылдарын сумен қамту жұмыстары жүргізіліп жатыр. Оның ішінде Басқұдық, Маңғыстау-4, Боранқұл, Сарға ауылдарын сумен қамту жобалары 2018 жылға өтпелі.

«Нұрлы жол» бағдарламасының аясында Түпқараған ауданының Форт-Шевченко қаласында жаңадан салынған тұрғын үйлерге 61,8 шақырым ауызсу құбырын тарту жұмыстарына 1,4 млрд теңге қаражат бөлінген болатын. Қарқынды жүріп жатқан құрылыс жұмыстары келесі жылдың бірінші жартыжылдығында аяқталады. Құрықта тәулігіне 50 мың шаршы метр су тұщыту зауытының құрылысын салу жоспарлануына байланысты жергілікті бюджет қаражаты есебінен 22,3 млн теңге Ақтау-Құрық-Жетібай-Шетпе су таратқышы құбыры құрылысын салу үшін техникалық-экономикалық негіздемесі жасакталу үстінде.

2018-2020 жылдары жүзеге асыру үшін республикалық бюджет қаражаты есебінен қаржыландыруға құны 5,3 млрд теңгені құрайтын 6 жоба ұсынылды. Оның ішінде келесі жылға республикалық бюджеттен қолдау тауып отырған құны 2,2 млрд теңгені құрайтын Мұнайлы ауданының халық көп шоғырланған Қызылтөбе ауылын сумен қамтамасыз ету жобасына 432,6 млн теңге бөлу мақұлданды. Бұл жұмыс келесі жылдың

ауылы, Маңғыстау ауданының Сайөтес ауылы, Мұнайлы ауданының Маңғыстау ауылы, Бейнеу ауданының Боранқұл ауылы, Түпқараған ауданының Форт-Шевченко қаласы, Баутин ауылы қамтамасыз етілген. Ақтау қаласын 100 пайыз көріз желісімен қамтамасыз ету мақсатында «Нұрлы жол» бағдарламасының аясында 2015-2017 жылдары 1 млрд теңгені (2014 жылы жергілікті бюджеттен 330 млн теңге, Ұлттық қордан 734,3 млн теңге) құрайтын 16,17,19,19а, 30,31,31а,31б,32,32а, 32б, 33, 34, 34а, 35 жаңа ықшамаудандарының көріз тарту тораптарының құрылысы жүргізіліп, ұзындығы 23,8 шақырым көріз желісі пайдалануға берілді.

2017-2018 жылдары Ұлттық қор қаражаты есебінен құны 1,4 млрд теңге болатын Жанаөзен қаласының қолданыстағы су және көріз желілерін кеңейту және қайта жаңарту жобасын қаржыландыруға ұсыным берілді. Сонымен қатар облыстың ауылдарын көріз жүйелерімен қамтамасыз ету мақсатында тиісті жұмыстар жүргізілуде.

Қазіргі таңда мемлекеттік-жекеменшік әріптестік тетігі бойынша Қаракия ауданының Құрық ауылында құны 703 млн теңге, қуаттылығы тәулігіне 1200 шаршы метр көріз-тазарту қондырғысының құрылысын салу тұжырымдамасы жасакталып, конкурстық құжаттамалар дайындалуда. Бұл құжаттама жасакталғаннан кейін конкурс жарияланады.

2018-2020 жылдарда Шетпе ауылында құны 2,7 млрд теңге, қуаттылығы 1650 текше метр көріз-тазарту қондырғысының және көріз желілерін, Жетібай ауылында құны 258,4 млн теңге, қуаттылығы тәулігіне 100 текше метр модульдік көріз тазарту қондырғысын, Құрықта құны 321,4 млн теңге көріз желілерін салуға республикалық бюджетке өтінім берілді. Оның ішінде 2018 жылға Шетпе ауылындағы

құны 1 млрд 210 млн теңгені құрайды. Баламалы қуат көзін беретін жоба жыл аяғына дейін немесе келесі жылдың бірінші

тоқсанында пайдалануға беріледі. Сондай-ақ Ақшұқыр ауылында қуаттылығы 5 мВт, Шетпедө қуаттылығы 12 мВт болатын, Форт-Шевченко қуаттылығы 40 мВт күннен, желден электр энергиясын алатын станса салу жоспарланып отыр.

Ақтау қаласының солтүстік бағытқа кеңеюіне байланысты қуат көзі, газдың жетіспеуіне байланысты бірқатар жобаларға жобалық-сметалық құжаттама тағайындалып, орталықпен жұмыстанудамыз. Аймақта қуаттылығы сағатына 50 мың текше метр газ құбыры мен автоматты газ бөлу бекетін салуды мақсат етіп отырмыз. Аймақты электр энергиясымен қамту мақсатында қуаттылығы 63 мВт қосалқы станса салу үшін министрлікке ұсыным берілді.

«Нұрлы жол» бағдарламасы бойынша 2015 жылдан бері 4 жоба мерзімінде аяқталды. Атап айтсақ, Ақтау қаласында жылу жүйелерін қайта қалпына келтіру, көріз құбырын ретке келтіру, Маңғышлақты орталықтандырылған сумен қамту бағытында қазандық қою және су тұщыту зауытына қаражат бөлу жұмыстары іске асты. Аталған бағдарлама аясында 2019 жылға дейін іске асыруға министрлікке Жанаөзен қаласындағы көріз және су жүйелерін қалпына келтіру және жаңғырту, Ақтау қаласында 1 және 6 шағынаудандарда жылу жүйелерін жаңғырту, Форт-Шевченко қазандықтарды қалпына келтіру, «Каспий» су тұщыту зауытының қуаттылығын арттыру жобаларын ұсынамыз.

Тұрғын үйлерді қайта қалпына келтіруге 2016 жылға дейін республика қазынасынан қаражат бөлінді. 2011-2013 жылдары Ақтаудағы — 6, Жанаөзендегі — 2, Маңғыстау ауданындағы — 8, Мұнайлыдағы — 4, Түпқарағандағы — 1, Қаракиядағы бір үй жаңғыртудан өтті. 2014-2015 жылдары тағы алты үй қайта қалпына келтірілді. Қайтарылған қаражатқа облыс орталығындағы 2 үйге жаңғырту жүргізуі басталды. Ауылдарда тұрғын үйлері жөндеуден өткен тұрғындардың айына қаражат төлеу көрсеткіші төмен. Сондықтан тұрғындарға түсіндіру жұмыстарын жүргізіп жатырмыз.

Технология дамыған уақытта облыс халқын сумен, жылумен, электр энергиясымен қамтып, бөліп, таратып отырған кәсіпорындар сандық жүйемен жұмыс істеуге көшті. Бұл коммерциялық шығындарды жоюға, сыбайлас жемқорлықты болдырмауға, коммуналдық төлемдерді уақытында төлеуге мүмкіндік береді.

— Сұхбатыңызға рахмет!

Фарида МҰНАЛҚЫЗЫ

Ұлт саулығы

М.Абдуллаев: Міндетті медициналық сақтандыру деген — ең алдымен, адамның өз денсаулығын өзі сақтандыру деген сөз. Мәселен, баланың денсаулығына үйде ата-анасы жауапты. Оның ішіп-жеміне, жүріс-тұрысы мен тәрбиесіне — бәріне ата-ана жауапты. Міндетті медициналық сақтандыру деген сол сияқты дүние. Біз өз баламызға жамандық ойламаймыз. Жаксы болсын, дені сау болсын деп тілейміз. Оларды жаксы өсіру үшін спортқа береміз, жаксы тамақтандырамыз, жаксы тәрбие береміз. Бұл — болашақ ұрпаққа салынған инвестиция. Міндетті медициналық сақтандырудың мақсаты — осы.

Денсаулығымызға әркім осылай өзі жауапты болып қана қоймай, бұдан былай оған үкімет те, жұмыс беруші де жауапты болады. Осы үш субъекті сіз бен біздің деніміздің амандығына жауап береді. Бұл жағынан халыққа өте пайдалы жоба деп ойлаймын.

Медициналық сақтандыру бойынша біздің ауруханада жұмыс әлдеқашан басталып кеткен. Бірыңғай ұлттық денсаулық сақтау жүйесінде портал деген бағдарлама бар. Портал өте пайдалы. Түсінбейтіндер «Портал неге керек?» — деп ренжиді. Ал негізінде Қазақстанның қай бұрышында тұрсаңыз да, өзіңіз таңдаған дәрігерге емделгіңіз келсе, портал арқылы кімге баратыныңызды таңдап, емделе аласыз. Оған толық құқығыңыз бар. Өйткені портал бүкіл республика бойынша жүреді. Сіз басқа қалада тұрып,

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев биылғы Жолдауында «1 шілдеден мемлекеттің, жұмыс берушілердің, азаматтардың ортақ жауапкершілігіне негізделген міндетті медициналық сақтандыру жүйесі (ММСЖ) енгізіле бастайды. Бұл жүйенің тиімділігі әлемдік тәжірибе арқылы дәлелденген. Медициналық сақтандыру жүйесіне қатысушыларға кең ауқымдағы медициналық қызметтер ұсынылады. Оған халықтың әлеуметтік әлсіз топтарының қатысуына мемлекеттік қолдау көрсетіледі» – деп айтқан болатын. 4-5 айдың ішінде бұл жоба бүкіл жер-жерде қолға алынып, өз өнімін беруде. Дегенмен, халық медицина саласында болып жатқан өзгерістерге қалай қарайды? Жаңа реформаны жатсынбай ма? Осы сұрақтарға жауап алу үшін Алматы қалалық клиникалық №7 аурухананың бас дәрігері, медицина ғылымдарының докторы, профессор Марат Абдуллаевпен әңгімелескен едік.

басқарып отырған ауруханада қандай жұмыс жүріп жатыр?

М.Абдуллаев: Бұл бағдарламаның негізгі мақсаты — дәрігерлердің жұмыс сапасын көтеру. Бағдарламаның тағы бір міндеті — аурудың алдын алу. Ол үшін бастапқы медициналық көмекті жақсарту керек. Емханалардың жұмысын сапалыландыру қажет. Емхананың жұмысы ойдағыдай болса, біз алдымызға қойған міндетімізді орындай аламыз. Халық алдымен емханаға барып емделіп немесе денсаулығын зерттеуі қажет. Халыққа осы жағынан өте пайдалы. Бағдарламаның бірінші міндеті — осы. Аурухананың жұмысы соңғы есік болуға тиіс. Ауырып ем іздегенше, ауырмайтын жол ізде — дегеннің өзі бұл.

Ауруханамызда жұмыс істейтін мамандар мен жалпы жұмысшы, қызметкерлер саны — 1500 адам. Сапалы қызмет ету — басты мұратымыз. Жуырда қабылдау бөлімінің жұмыс тәртібін өзгерттік. Жаңа форматқа көштік. Бұрын ауруханаға келген кісілер дәрігерді басып қалатын. Жұмысына кедергі келтіріп, көп қиындық тудырады. Бейне қара базар сияқты жұрт дәлізде ары-бері сабылып жүретін. Қазір ондай емес. Келген науқасқа жасыл түсті «білезік»

тұқым қуалайтын немесе бала кезінен ауыратын науқас үшін өте қажет. Сондай-ақ созылмалы ауруларға да өте пайдалы. Ауру тарихын түгелдей сол базаға ендіріп қоямыз. Қажет болған кезде, бірден тауып, ем-шараны жалғастыруға болады.

Медицинаны цифрландыру тәжірибесі шетелде бар. Еуропада жарты ғасырдан бері мұндай жүйе кең қолданылады.

Жас қазақ: Денсаулық саласын ақпараттандыру сіз басқарып отырған Алматы қалалық клиникалық №7 ауруханада қалай жүріп жатыр?

М.Абдуллаев: Біз тоқсан сайын ауруханаға бөлінген, түсіп жатқан ақшаны сайтқа жазып тұрамыз. Қай ақша қай салаға бөлінді, неге жұмсалды? Соның бәрі ашық.

«Қызмет көрсету сапасын жақсарту, кезек күтуді және персонал жүктемесінің шамадан тыс болуын төмендету мақсатында, операциялық менеджментті жақсарту, өңірлік және жергілікті call-орталықтарын құру, дәрігердің қабылдауына Интернет арқылы жазылуды енгізу, кезектерді басқарудың қазіргі заманғы технологияларын енгізу негізінде МСАК ұйымдарын басқару жетілдірілетін болады»

(Денсаулық сақтау саласын дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасынан)

Халыққа қажетті ақпарат беру жағынан ашықпыз. Одан бөлек, бізде баспасөз орталығы жұмыс істейді. Тәулігіне екі жүзге жуық қоңырау келіп түседі. Біз соның бәріне жауап береміз. Журналистерге күн сайын ауруханадағы жаңалықтар туралы, жалпы медициналық жаңалықтар жайында ақпарат таратып отырамыз. Ауруханамыздың сайты бар. Оған қосымша әлеуметтік желілермен жұмыс істейміз. Жалпы, мен журналистерден қашпаймын.

М.АБДУЛЛАЕВ: «ҚАЗІР ОТА ЖАСАУ ТІКЕН АЛҒАНМЕН БІРДЕЙ...»

Алматыға портал арқылы тіркеліп, ауруханаға жататын күні пойызбен келіп жата аласыз. Бұл жағынан алып қарайтын болсақ, портал өте тиімді. Бірақ портал квота емес. Квота өткен ғасырда қалды. Портал жаңа ғасырдың жобасы.

Жас қазақ: Міндетті медициналық сақтандырудың игілігін кімдер көре алады? Мәселен, біздің қоғамда жұмыссыздар мен әлеуметтік аз қамтылған топтар бар дегендей...

М.Абдуллаев: Жұмыссыздар дегенді түсінбеймін. Жұмыссыз адам жоқ қазір. Жұмыс істеймін деген адамға, екі қолға бір күрек табылады. Тек ниет, ықылас болса. «Алтын орда» сияқты қара базарда арба сүйреп жүргендерді жұмыссыздар деп айта алмаймын. Олардың жұмысы бар. Ондай жігіттерге таннан қара кешке дейін бір жерде байланып еңбектену ұнамайды. Осындай күнделікті нанын тауып жеп, еркін жүруге дағдыланған. Мемлекетке де ешнәрсе бермейді. Тапқан табысынан салыққа қара бақыр төлемейді. Оларға сол өмір ұнайды, сол еркіндікке үйренген. Бірақ міндетті әлеуметтік сақтандыруға жұмыссыздар да, кез келген азамат тіркеліп, игілігін көре алады. Мұның артықшылығы — сол.

Бағдарлама 14 санат бойынша, яғни мүгедектер, балалы аналар, зейнеткерлер сияқты әлсіз топтарға ақша мемлекеттен бөлінеді. Ал басқа азаматтарға жұмыс орны төлейді. Әдетте, жалақыңыздан салыққа белгілі мөлшерде ұсталады ғой, қазір осы міндетті сақтандыруға да жалақыңыздың 1 пайызы ұсталады. Бұл заң шілденің 1-күнінен бастап қолға алынды. Мысалы, бір жұмыс орнында 10 адам бар дейік, соның біреуі ауырып қалса, қалған тоғыз адамның міндетті сақтандыруына ұсталған ақшасымен егделе береді. Бұл жағынан бағдарлама өте тиімді. Бұл тәжірибе бүкіл әлемде бар.

Бұл арада тағы бір дүниені айта кетейін, егер жүрекке жасалатын ота, басқа да күрделі оталарға бөлінетін қаржы мемлекеттен төленеді. Медициналық көмектің сомасы жылдан-жылға көбейеді. Өйткені, жыл сайын жаңа аппараттарды, дәрі-дәрмекті шетелден сатып алып жатырмыз.

Жас қазақ: «Медицина саласында жасалып жатқан реформалардың халыққа тигізген пайдасы мынау» — деп нені айтар едіңіз?

М.Абдуллаев: Бір ғана нақты мысалды келтіре аламын. Қалай десек те, қазір халықтың өмір сүру орташасы

жасы егде тартты. Мен 1980 жылы ең алғаш дәрігер болып жұмыс бастағанымда, 65-70 жастағы кісілер келсе, үлкен кісі келіпті деп ұлап-шулап кететінбіз. Қазір ол жастағы кісілерді кәрі деп санамаймыз. Бізге сексеннен асқан қарттар ғана қария болып көрінеді. Бұл нені білдіреді? Бұл — тұрмыстың жақсарғанын, халықтың ұзақ өмір сүре бастағанын көрсетеді. Сонан соң қазір жасы келген кісілер өзін күте біледі. Көп жүріп-тұрады. Спортпен айналысады. Хауызға барады. Талғап тамақтанады.

Екі жыл бұрын Германиядан бір топ дәрігер келді. Сонда әлгі кісілер менен «Сіздерде емдеу жағында қандай қиыншылық бар?» — деп сұрады. Мен кәрі кісілерге ем-дом жасаудың, күтіп-баптаудың қиын екенін айттым. Оларда да сондай қиындық бар екен. Дегенмен, жасы келген кісілерді емдей білудің өзі үлкен тәжірибе, үлкен еңбек. Әсіресе, дәрігерлікті жаңадан бастаған жас маманға қарияларды емдеу өте пайдалы әрі мол тәжірибе береді.

Оның үстіне соңғы жылдары инсультпен ауыратын науқастың саны артты.

Жас қазақ: Медицина саласындағы 2016-2019 жылға арналған бағдарламалар бойынша сіз

кигізсек, онымен медбикелер жұмыс істейді. Сынама алады, ЭКГ-ға түсіреді дегендей... Сары «білезік» кигізсек, оған дәрігерлер қызмет көрсетеді, қарайды, ем-дом жасайды. Ал қызыл «білезік» кигізсек, оны бірден жедел құтқаруға кірісеміз.

Министрліктің бұйрығына сәйкес, біз осындай жұмыс тәртібіне көштік. Бұрынғыдай дәрігерлерді науқастың туыстары «басып» қалмайды. Олар залда үлкен экраннан қарап отырады. Экранда қай дәрігер, қай бөлімде, қай науқасты қабылдап отыр, соның бәрі көрсетіліп тұрады. Мұның бәрі халық үшін. Жұмыс қаншалық тәртіпті болса, соншалық жеңіл, қиындықсыз жүреді.

Жас қазақ: Міндетті медициналық сақтандыру бағдарламасында медицина саласын цифрландыру деген тақырып бар. Бұл бойынша қандай жұмыс жүріп жатыр?

М.Абдуллаев: Қыркүйек айынан бастап біз Елбасы Жолдауында айтылғандай, цифрландырумен жаппай жұмыс істеп жатырмыз. Цифрландыру деген не? Цифрландыру деген — үлкен жүйе. Бұл жүйеге ауруханадағы барлық қызмет орталығы кіреді. Зертхана, дәріхана — бәрі бір жүйеге енеді. Яғни ауруханадағы барлық қызмет көрсету бір орталықтан қадағаланып отырады, ортақ база болады деген сөз. Мұның пайдасы өте көп. Біріншіден, электрондық архив жасалады. 5-6 жыл бұрын емделген науқас өзінің құжатын іздеп келсе, біз оған тез тауып бере аламыз. Бұрынғыдай шап басқан қағаз архивтерді ақтарып, апталап жұмыс істемейміз. Екіншіден, медицина саласын цифрландыру бағдарламасына сәйкес, қанша дәрі жасап жатырмыз, қанша дәріні науқасқа бердік, соның бәрі бақылауда болады. Сол жағынан керек бұл жоба. Үшіншіден, цифрландыру дәрігерлердің жұмысын тексеріп отыру үшін қажет. Қай дәрігер қай науқасты қарап жатыр, оған қандай ем-дом жасауда, соның бәрін мен осы кабинетімде отырып-ақ бақылай аламын. Төртіншіден, цифрландыру

Үнемі сұхбат беремін, кездесемін. Сіздердің әріптестерге есігім ашық!

Жас қазақ: Өткен шақпен салыстырып айтыңызшы. Елімізде бүгінгі медицина саласындағы жетістік қай деңгейде?

М.Абдуллаев: Қазір біздің ауруханада күрделі ота өте көп жасалуда. Бұрын соқыр ішектің өзі қиын болып есептелетін. Қазір ол тікен алғанмен бірдей. Бұрын жүрекке, миға ота жасау деген ұғым жоқ еді. Бүгінгі күні ондай отаны да біздің ақ халатты абзал жандар өзі жасайды. Шетелден маман шақырмай-ақ, тоқтаған жүрекке қан

жүгіртіп, өлім аузында жатқан науқасқа өмір сыйлауда. Мұның бәрі ненің арқасы? Мұның бәрі егемендіктің, тәуелсіздіктің жемісі. Тәуелсіздік бізге көп мүмкіндік берді. Медицина саласын ғана алып қарайтын болсақ, ең алдымен, халықтың өмір сүру ұзақтығы артты. Одан кейін ана мен бала өлімі азайды. Емделмейтін ауру қалған жоқ. Тегін медициналық көмектің түр-түрі пайда болып жатыр.

— Сұхбатыңызға рахмет!

Әңгімелескен Жарас КЕМЕЛЖАН

МІНДЕТТІ ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҚАНДАЙ МЕДИЦИНАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ ПАКЕТТЕРІ ҰСЫНЫЛАДЫ?

БАЗАЛЫҚ ПАКЕТ

МЕМЛЕКЕТТІК КЕПІЛДЕНДІРІЛГЕН МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕК КӨЛЕМІНДЕ

МЫНАДАЙ ҚЫЗМЕТ ТҮРЛЕРІ БАР:

- Жедел жәрдем және санитарлық авиация көмегі
- Әлеуметтік-маңызы бар аурулар мен төтенше жағдайлардағы медициналық көмек
- Профилактикалық екпелер
- Амбулаторлық дәрілермен қамтылған амбулаторлық-емханалық көмек (2020 жылға дейін)
- ҚР барлық азаматтары мен оралмандарға қолжетімді

МӘМС жүйесіндегі медициналық қызмет пакетінде

МЫНАДАЙ ҚЫЗМЕТ ТҮРЛЕРІ БАР:

- Амбулаторлық-емханалық көмек (емханаларда емделу, дәрігердің қабылдауында болу, зертханалық қызмет түрлері, диагностика)
- Стационарлық көмек: жоспарлы түрде ауруханаларда емделу
- Стационарлық көмек: күндізгі стационарда ем қабылдау
- Жоғары технологиялық медициналық қызмет көрсету
- Дәрі-дәрмектер
- Бұл қызмет түрлерін МӘМС қатысушылары ала алады

Дереккөзі: Денсаулық сақтау министрлігі

9

E-mail:
jas_qazaq@mail.ru

Біздің сұхбат

БҰҚАРАЛЫҚ СПОРТТЫҢ
ПАЙДАСЫ МОЛ

Жас қазақ: Елемес аға, алғашқы сұрақты бірден бұқаралық спорттан бастасак. Елбасының бірнеше жылдан бергі көтеріп жүрген тақырыбының бірі — бұқаралық спорт және дене шынықтыру саласы. Осы бұқаралық спорт дегенді сіз қалай түсінесіз?

Е.Әлімханов: Менің түсінуім бойынша, барлық буынның көңілі мен ісінде «дене шынықтырумен шұғылландсаң, өз өмірінде, келер ұрпағың да жақсы өмір сүретін болады» — деген пікір қалыптасқан. Бұл түсінікті ары қарай да тереңдете беру керек. Бұқаралық спорт дегеніміз — барлығы дене тәрбиесімен немесе спортпен айналысып кету емес. Осыған орай, сол тәрбиені де халыққа сіңіре білуге тиіспіз. Мысалы, шетелмен салыстырар болсақ, олар үнемі қозғалыста жүреді. Біз олар сияқты ширақ қимыл жасамаймыз. Әлі де біздің сана-сезімімізге бұл қажеттіліктің керек екені терең жете қоймаған. Өмірлік ұстаным болып қалуы қажет.

Бұқаралық спорт ұғымы халықтың бойына дендеуі керек. Халық спорт деген дүниенің

Елемес
ӘЛІМХАНОВ

— өмірінің бір бөлшегі екенін сезінуі керек. Күнделікті тұрмыста спорттың адам денсаулығына пайдалы екенін, спорттың ауадай қажет екенін жалпы халық түсінуі қажет. Сонда ғана біз салауатты өмір сүре аламыз.

Жас қазақ: Елбасы өзінің «Адамның дені сау болып, ұзақ өмір сүруі үшін дәрігердің көрсетер көмегі — 10 пайыз, қалған 90 пайызды спорттан табады» деген болатын. Осы сөздің төркінін түсіндіріп беріңізші.

Е.Әлімханов: Адам ұзақ жасауының бір себебін спорттан таппаса да, дене тәрбиесінен табады. Спортпен барлық адам айналыса бермейді. Спорт көрсеткіш арқылы келеді. Дене тәрбиесінің бір бағыты. Негізінен бұқаралық спортпен айналысу үшін біздің балалар сияқты өз еркімен, ұйымдасып, мүмкіндігіне қарай ұмтылу керек.

Бұқаралық спортпен жалпы халық болып жұмыла айналысқанда ғана, бұдан кемелді нәтиже шығады. Ол үшін халық спорттың пайдасын, дене тәрбиесінің адам денсаулығына беретін мүмкіндігін толық түсінуі қажет.

«Спортпен айналысқан адам көрікті болады, денесі ширақ, өзі сергек, дені сау болады, зейінді болады» — деген ұғымды кез келген адамға түсіндіре алсақ, халық сол түсікпен өмір сүретін деңгейге жетсе, онда біздің халықтың болашағы зор, спорттық көрсеткішіміз биік, рухымыз мықты болады.

Жас қазақ: Сіз ардагер спортшысыз. Бүгінгі жастардың спортқа деген көзқарасы, түсінігі, деңгейі қалай? Өз заманыңыздағы жастармен салыстырып айтып беріңізші.

Е.Әлімханов: Бүгінгі жастардың спортпен айналысуға деген белсенділігі бір жағынан жақсы деуге келеді.

Жастардың спортқа еліктейтін факторы көп. Бүгінде тіпті шетелдік спортшыларды көріп, соларды кумир жасап, еліктеуге мүмкіндік туған. Бірақ соны көріп отырған адамды орнынан тұрғызып, қозғалыс жасайтын жағы төмен. Бұған жастардың түсінігі әлі де бұқаралық спорт дегенге жете қоймады. Олардың «Жаспын, денсаулығым мықты» — деп ойлауы мүмкін. Бірақ десаулықтың іргетасын жас кезде қалап алмасаңыз, жасыңыз ұлғайғанда қиын болады.

Жас қазақ: «Спортпен спортшы ғана айналысу керек» — деген ұғым бар дейді кейбіреулер. Мұндай түсінікке не дейсіз?

Е.Әлімханов: Әрбір адамның жан-дүниесінде, яғни іші күшінде, басында, миында — барлығында мүмкіндік бірдей. Тек соны дамыту, шыңдау, жаттықтыру әр адамның өзіне ғана байланысты нәрсе. «Спортпен спортшы ғана айналысу керек» деген қасан ой — бұрынғы түсінік. Қазір спортпен талантты адамның бәрі айналысады. Сондай-ақ спортпен өзін ойлаған, өзінің денсаулығын, болашағын ойлаған кез келген азамат айналысуы шарт. Кәсіби спортшының жеткен жетістігінен артық нәтиже көрсететін қарапайым азаматтарымыз көп. Неге? Өйткені, олар өмірге спортшы болып туылғандар. Сондықтан, спортты әркім өз өмірінің ұстанымы ретінде қабылдап, сауатты түрде айналысқаны абзал деп түсінеміз.

Жас қазақ: Елімізде қай спорт түрінің аяқ алысы жақсы? Қай спорт түрімен өзіміздің бет-бейнемізді қалыптастырып жүрміз?

Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың жыл сайынғы халыққа арнаған Жолдауында спорт тақырыбын ұмыт қалдырмайды. Бұқаралық спортты дамытып, отандастарымыздың салауатты өмір салтын ұстануына баса мән береді. Ал биылғы Жолдауында «Дене шынықтыру мен спорт мемлекеттің айрықша назарында болуы тиіс. Саламатты өмір салты ұлт денсаулығының кілті болып саналады» — делінген.

Сондай-ақ Жолдауда 2020 жылға дейін Қазақстан халқының 30 пайызын бұқаралық спортқа тарту туралы да айтқан-ды. «Халқымыз ежелден денсаулықтың қадірін жете түсініп, оны басты байлыққа балаған. Осы қағиданы берік ұстанған мемлекетіміз ел халқының ойы сергек, дені сау болуы үшін қолда бар мүмкіндіктің бәрін жасауда. Дені сау ұлт бәсекеге қабілетті болады. Сондықтан спорттың бұқаралық сипатын дамыту — мемлекетіміздің стратегиялық басым бағыттарының бірі. Спорт — елдің мерейін асырып, абыройын тасытатын сала. Тәуелсіздік жылдары ел спортшылары халықаралық ірі жарыста топ жарып, көк байрағымыз асқақтай түсуде» — деген еді.

Сонымен, бұқаралық спорт деген не? Спорттың бұл түрін дамытудың қандай нақты тетігі бар? Осы сұрақтарға жауап беру үшін педагогика ғылымдарының докторы, Қазақстанның еңбек сіңірген жаттықтырушысы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессоры Елемес Әлімхановпен әңгімелескен едік.

Бауыржан
Амантай

мен шаңғы спорты да көңіл қуантып жүр. Зілтеміршілердің жетістігін өздеріңіз де жақсы білесіздер. Менің ойымша, қазақтың болмысына қара құшпен келетін спорт жақын сияқты. Осы арада мақтанып алайын, біздің халықтың бойындағы ең үлкен үш қасиет — күш, жылдамдық, шыдамдылық. Ал спорттың қай түрі болсын, адам бойындағы осы үш қасиетке тәуелді.

Жас қазақ: Елемес аға, спорт адамды неге тәрбиелейді?

Е.Әлімханов: Спорт ең алдымен адамды мәдениетке тәрбиелейді. Спортшы мен дене тәрбие ісімен айналысқан адамның ой-өрісі кең, мінезі сабырлы, мәдениетті болады.

ҚАЗАҚҚА ҚАЙРАТ, ЖЫЛДАМДЫҚ, ТӨЗІМ ТӘН

Ерсін
Шоқанұлы

Е.Әлімханов: Соңғы жылдары қазақ күресінің дамуына, бұқараның ішіне ендеп кіруіне, балалардың палуандарға еліктеуіне куә болып жүрмін. Соған қуанамын! Жалпы, қазақтың табиғаты күреске бейім. Оның үстіне бұл спорт түрі біздің ата-бабамыздан бері қанымызға сіңген. Қазақтың кез келген баласын көшеден ұстап алып, боз кілемге әкелсеңіз, кәсіби спортшыдан күресе алады. Бокста да шоктығымыз биік. Әлемдік додаларда қазақтың қара домалақ ұлдарының жұлдызғына төтеп беретін спортшылардың саны аз. Мұның бәрі қанда бар қасиет, өнер деп білемін.

Ал басқа спорт түрі: футбол, жүзу, жүгіру сияқты спорт түрлеріне жастардың көп келіп жатқанын көріп келеміз. Бірақ қазірше белгілі бір жүйе жоқ. Әркім өз спортының мүддесін ғана ойлайды. Яғни жеңіске жетсек, медаль алсақ болды дегенге ғана басымдық беріледі. Олар жалпы қоғамға пайдалы жағын есептеуге тиіс. Кез келген спорт міндетті түрде денсаулыққа пайдалы. Бірақ олар спорттық жағына ғана көңіл бөледі.

КҮРЕС ПЕН БОКСТА ОЗЫҚПЫЗ

Жас қазақ: Мысалы, Франция немесе Бразилия десе, көз алдымызға бірден футбол келеді. Ал

Адам табиғи түрде солай дамиды. Спортпен айналысқан адам өз өзін жақсы тәрбиелесе, оған мәдениеттілігі қосылса, қабілеті мен білімі екі жақтан шындаса, ондай адам ХХІ ғасырдағы ең озық адам болып саналады.

Жас қазақ: Сіз, қазір Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің оқытушысыз. ҚазҰУ-дың спорттық деңгейі Қазақстандағы барлық жоғары оқу орындары арасында қай деңгейде?

Е.Әлімханов: ҚазҰУ — 1 орында. Соңғы 10 жылдың ішінде біздің студенттер барлық жоғары оқу орындары арасындағы жарыстардан үнемі жүлдемен оралуда. Студенттер олимпиадасында жеңімпаз студент спортшыларымыз 18 спорт түрінен қатысады. Бұл біз үшін үлкен жетістік.

Биыл біздің студенттер тағы бір жана спорт түрінен бак сынап көруде. Бұл — алты алашқа жар салып айтатын жаңалық. Өйткені, ол әлемдік деңгейдегі халықаралық жарыс.

ЖИҢАНКЕЗДІК ДАЛА ЖАРЫСЫ

Жас қазақ: Ол қандай спорт? Жана спорт дегеніңіз қызық естіледі екен?

Е.Әлімханов: Ол — ұзақ қашықтыққа жүгіру. Әдетте марафонның ұзақтығы — 42 шақырым. Ал мына спорттың қашықтығы 300 шақырымнан асады. Мұның ресми аты — Жиһангерлік дала жарысы. Біз мұны білмейміз. Естіген де емеспіз. Бірақ көрші Қытайда жақсы дамыпты. ҚазҰУ-да оқитын Алтайдың ар жағынан келген өзіміздің қарақөз ұл-қыздарымыз бар. Солар осы спорт түрін дамытсақ деп бізге өтініш жасады. Қазір осы жарысты қолға алып жатырмыз.

Дала марафоны

Қазақстан дегенде қай спорт түрі көз алдымызға елестеуі мүмкін?

Е.Әлімханов: Қазір де, болашақта да қазақтың он жанбасына түсетін спорт түрі — күрес пен бокс. Алайда соңғы жылдары жеңіл атлетика

Егер, біз өз елімізде осы жиһангерлік дала жарысын бір рет болса да, өткізе алсақ, бұл біріншіден, халыққа үлгі беретін еді. Адамның мүмкіндігінің шексіз екенін дәлелдейтін еді. Адамның аса алмайтын асуы, өте алмайтын өзені, жеңбейтін қиыншылығы жоқ екенін дәлелдейтін едік. Бұл — сондай спорт. Ал мұның адам денсаулығына

пайдасын айтып тауыса алмаймыз. Бұл өте пайдалы спорт.

Жас қазақ: Бұл спорт түрі Қытайдан басқа қай елдерде бар? Жалпы, бұл жарыстың тәртібі қандай?

Е.Әлімханов: Жиһангерлік дала жарысы дамыған көптеген елде бар дейді. Мәселен, АҚШ, Еуропада жақсы дамыпты. Азия көлемінде былтыр тұңғыш рет Қытайдың Алтай аймағында: таулы, өзенді, құмды алқапта өтіпті. Мұның ішіне бірнеше спорт түрі қамтылған: жүгіру, суда жүзу, тау-тасқа шығу, велосипетпен жүру. Сол Алтайда өткен жарысқа 19 мемлекеттен 236 топ қатысқан. Жарыстың талабы бойынша бір топта — 3 ұл, 1 қыз болды. Сол жолғы жарыста Қытайдағы қандастарымыздың тобы — 5 орын алыпты. Америкалықтар алтыннан алқа тағып қайтқан. Біздің университетте осы спортты дамытсам деп талаптанып жүрген жастар көп, солардың жетекшісі — Бауыржан Амантай деген 2-курстың студенті. Өзі Алтайдан ар жағынан келген бауырымыз. Талантты спортшы. Желаяқ. Жиһангерлік дала жарысы туралы менен гөрі Бауыржан толық дерек айта алады.

Жас қазақ: Жақсы онда, келесі сұрағымызды

Бауыржанға қояйық. Бауыржан, жиһангерлік дала жарысы

шеттегі қандастарымыздың арасында дамыған болды ғой?

Б.Амантай: Иә, өте жақсы дамып жатыр. Қазір Ерсін Шоқанұлы деген жас жігіт осы жарыс түрінен әлемдік деңгейдегі додалардан жүлделі орындар алып жүр. Біз Ерсінмен бір өңірде тұрамыз. Бала кезімізден бірге жарысып өстік. Ол бүгінге дейін жалпы 85 медаль алды. Оның 43-і — алтын, 22-і — қола, 20-сы — күміс. Былтыр Алтайда өткен жарыс 330 шақырымға созылып, спортшылар марафонның шарты бойынша тау асып, тас басып, өзеннен жүзіп өтіп,

Тар өткелде

құм кешіп, күні-түні жүгіріп, өздері жол тауып, мәреге 62 сағатта жетті. Өздерімен бірге тамақ алмайды. Жол-жөнекей тамақ тауып жейді.

Жалпы, бұл жарыстың басты мақсаты — адам баласының

шыдамдылығын арттыру, мүмкіндігінің шексіздігін көрсету. Бұл тұрғыдан келгенде, қазақтың табиғатына жақын спорт. Оның үстіне, біз сияқты Алтайдың асқар тауында, Ертістің асау толқынында өскен қазақ баласы үшін аса қиындық тудырмайды. Бір жағынан бұл өте қызық спорт.

Біздің Атамекенімізге оралғандағы бір мақсатымыз — өз елімізде, өз жерімізде осы спортты жолға қою және дамыту.

Сұхбаттасқан
Жарас ШӨКЕ

10

E-mail: jas_qazaq@mail.ru

Серпін

«АТАМЕКЕН» ТАРИХИ-МӘДЕНИ ОРТАЛЫҒЫ АШЫЛДЫ

Карасай ауданы Шамалған ауылында Қазақстанның Тұңғыш Президенті — Ұлт Көшбасшысының «Атамекен» тарихи-мәдени орталығының салтанатты ашылуында Қазақстан Тұңғыш Президенті Қоры

орталықтың экспонаттар қорына мемлекет басшысы пайдаланған үкіметтік автокөлігін сыйға тартты. Орталықтың ашылу салтанатында Қазақстан Президенті кеңесінің басшысы Махмұд Қасымбеков құттықтау сөз сөйледі. Осыдан кейін шара жиналғандарды облыс әкімі Амандық Баталов жылы лебізін жеткізді. А.Баталов «Баршанызды Қазақстанның Тұңғыш Президенті күнімен шын жүректен құттықтаймын! Бүгін Елбасының туған жерінде «Атамекен» тарихи-мәдени орталығының салтанатты ашылу рәсімінде баршамыз мемлекет басшысының Тәуелсіздік жылдарында Қазақстан халқының кемелді келешегі үшін атқарған ерен еңбегі үшін алғысымызды білдіреміз. Орталықтың алтын қорына жиналған барлық экспонат Елбасының балалық шағынан егемен елдің көшбасшысына айналғанға осы күндерге дейінгі жүріп өткен сара жолынан сыр шертеді. Менің ойымша, бұл орталықтың өскелең ұрпақты отансүйгіштікке тәрбиелеуде олардың санасын жаңғыртуда өзіндік елеулі үлесі болары сөзсіз. Бүгін тұсауы кесіліп отырған осы орталықтың барша отандасымыздың тарапынан сөзсіз мойындалған Ұлт Көшбасшысымен жақындастыратын орталыққа айналарына сенімдімін», — деді. Құттықтауынан кейін облыс басшысы бүгінгі айтулы шараға мұрындық болған тарихи-мәдени орталықтың ашылуына өзінің өлшеусіз үлесін қосқан барша азаматтарға Құрмет грамотасы мен Алғыс хат табыстады. Марапатталғандар арасында «Заман-Ту» ЖШС директоры Шәміл Кожанов, «Қазкоммерцбанк» АҚ директорлар кеңесінің

төрағасы Кеңес Рақышев, «Дәулет Серпін» ЖШС директорының міндетін атқарушы Жалғасхан Дәлібаев, құрметті зейнеттік демалысқа шыққан Карасай батырдың «Шапағат» мектеп музейінің меңгерушісі Рымкеш Шайкенқызы мен Күләш Әмірвалар бар. Осыдан кейін сөз алған Қазақстан Тұңғыш Президенті — Елбасы қорының атқарушы директоры Қанат Жұмабаев бүгінгі ашылып отырған орталықтың келешек ұрпақ үшін тарихи мән-маңызына ие екендігін ерекше атап өтті. К.Жұмабаев өзінің құттықтау сөзінде «Біз бүгін тарихи мәні бар үлкен оқиғаға куә болып отырмыз. Бұл күн барлық қазақстандықтар үшін елеулі күн, өйткені Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев — қарқынды әлеуметтік-экономикалық және саяси дамуы бар мемлекеттің бірегей үлгісін жасаған заманымыздың танымал мемлекеттік және саяси қайраткері. Елбасы секілді тарихи тұлға — біздің жастарымыз теңелуге тырысып, өздері

үшін дұрыс бағдар белгілеуінің, еліктеуінің айшықты үлгісі, ал оның идеялары мен еңбегінің жемісі халық игілігіне айналуға тиіс», — деді. Сондай-ақ шарала Ушинский атындағы орта мектептің оқушысы Дархан Шафхатов жиналғандар алдында өз құттықтауын жеткізді. Ғимараттың салтанатты түрде лентасын кию рәсіміне мәртебелі меймандармен бірге Болат Назарбаевта қатысты. Осылайша, Тұңғыш Президент — Ұлт Көшбасшысының «Атамекен» тарихи-мәдени орталығының өз жұмысын бастауына жол ашылды. Шараға қатысушылар мен қонақтар көпшілік назарына қойылған бірегей экспозициялармен танысу мүмкіндігіне ие болды. Тағы бір қуанышты сәт Қазақстан Тұңғыш Президенті Қорының орталықтың экспонаттар қорына мемлекет басшысы кезінде пайдаланған үкіметтік автокөлігін сыйға тартуы болды. Естеріңізге салар болсақ, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Атамекен» тарихи-мәдени

орталығы Алматы облысының әкімдігі және Қазақстан Тұңғыш Президенті — Елбасы қорының қолдауымен ашылды. Елбасының туған жерінде құрылған Орталықтың мақсаты — отандастарымыз арасында Елбасының шығармашылық және саяси жолын кеңінен тарату. Сондай-ақ Президенттің өмірі мен қызметінің айшықты үлгілері негізінде жастардың патриоттық тәрбиесін күшейту. «Атамекен» тарихи-мәдени орталығында мемлекет басшысының қоры мен кітапханасы, музейі, Президент іс басқармасы, Ұлттық кітапханасы, Шамалған ауылының мектеп-музейі, Карасай аудандық тарихи-өлкетану музейі және М.Тынышпаев атындағы Алматы облыстық тарихи-өлкетану музейі берген құжаттар, кітаптар, фотоматериалдар және басқа да экспонаттар жиналған. Жаңа орталықта экспонаттар Н.Назарбаевтың өмірі мен қызметінің, еліміздің қалыптасуы мен дамуының негізгі кезеңдеріне сәйкес хронологиялық ретпен орналастырылған. Бұл орталыққа келушілерге қазақстандық мемлекеттіліктің қайта жаңғыруы процесіндегі, экономикадағы және әлеуметтік саладағы, тарихи дамудағы түбегейлі терен өзгерістерді өткерудегі және еліміздің ХХ және ХХІ ғасырлар шеңберінде халықаралық беделінің нығаюындағы Елбасының ауқымды үлесін, рөлі мен еңбегін көзбе-көз бағалау мүмкіндігін тудырады. Бірінші залда болашақ мемлекет

басшысының балалық және жасөспірім жылдарына, еңбек жолының басталуына арналған экспозиция орналасқан. Екінші залдың экспонаттары Елбасының одақтық республика басшысы қызметтерін атқарған және тәуелсіз Қазақстанның бүкіл халқы Тұңғыш Президент етіп сайлаған кезеңдерге жатады. «Атамекен» орталығының үшінші залы Елбасының басшылығымен іске асырылған ауқымды қайта құруларға, еліміздің ширек ғасырындағы даму қорытындысына арналған. Сондай-ақ мұнда Н.Назарбаевтың туған ауылы Шамалғанға әр жылдары барған сәттері туралы фотоматериалдар да бар. Төртінші залда Елбасының сыртқы саясаттық қызметі — Астанада өткізілген саммиттер және «ЭКСПО — 2017» көрмесін қоса алғандағы ірі халықаралық шаралар, Қазақтардың Бүкіләлемдік құрылтайы, шетелдердің мемлекет және үкімет басшыларының ресми келген сапарлары туралы материалдар орналастырылған.

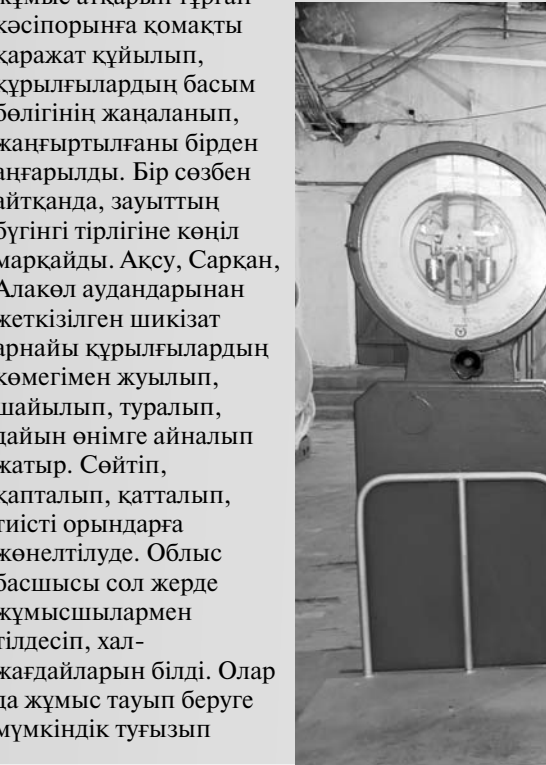
Елбасы бір сөзінде: «Тәуелсіздік – біздің маңдайға басқан бағымыз», – деген еді. Расында, тәуелсіз ел болғалы 26 жыл аясында көп жетістікке жеттік. Алдымен мемлекет құрудың иін жолдарын басып өтсек, сосын еліміздің етек-жеңін бекемдеуді жүзеге асырдық, сол арқылы шекарамызды шегендеп, нарықтық қатынасқа өтудің қиын да бұралаң жолынан адаспай өттік. Қай қырынан келсек те, қолға келтірген табысымыз аз болған жоқ. Иә, мұндай жетістікті тізбелеп айтсақ, көптеген көңілді мысалды тауып жазуға болады. Бірақ оның бәрі елдің көз алдында болды, болып жатыр, алдағы уақытта да бола береді. Өткен жылы Тәуелсіздіктің 25 жылдығы аясында жұртымыздың жеткен табысын бір екшеп алғанымыз көзі қарақты оқырмандарымыздың ойында. Содан бергі бір жыл уақытта да біраз дүние тындырдық. Сол жетістігіміз тағы да жалғасын тауып, қанатын кең жая түсті. Басқасын айтпағанның өзінде, биылғы Тұңғыш Президент күні аясында өлкемізде көптеген өрелі іс орын алып, жұрттың ықыласына бөленді. Қуанышымызды еселеп, көңіл көкжиегімізді кеңейтті. Осы ретті біз сол жарқын істердің бір парасын оқырман назарына ұсынғанды жөн көрдік.

Елбасына шетелдік көшбасшылар тарту еткен хаттамалық сыйлықтар келушілердің үлкен қызығушылығын тудырды. Сондай-ақ «Атамекен» орталығында Президент отырған ел атқамінерлеріне өз тараптарынан шексіз алғыстарын жеткізді. А.Ғаббасұлы бұдан соң ақ қантты алақанына салып, дәмін татып көрді. Журналистерге сұхбат беріп, қант қызылшасы өндірісін дамыту бағытында атқарылып жатқан жұмыстарды, жеткен жетістіктерді,

енбектерінің, сондай-ақ түрлі авторлар жазған Елбасының жолы туралы кітаптардың үлкен топтамасы жинақталған.

АҚСУДЫҢ АҚ ШЕКЕРІ

Он жылдық үзілістен кейін қайта жаңғыртудан өткізіліп, сәтті іске қосылған бұл «Ақсу қант зауыты» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің бүгінгі беталысы жаман емес. Әрі ол жергілікті тұрғындардың көптен күткен қуанышына айналып отыр. Оған облыс әкімі Амандық Баталовтың осы зауытқа арнайы барып, ондағы қызу тірліктің куәсі болып, қызылшадан алынған алғашқы қанттың дәмін татып көргені дәлел. Кәсіпорын табалдырығын аттамас бұрын Ақсу аудандық аксақалдар алқасының төрағасы Амантай Айтбаев елге тигізер пайдасы мол игілікті істердің жүзеге асырылуына септігін тигізіп, жақсы істің жаршысы болып жүрген ел ағаларына көпшілік атынан ризашылығын білдіріп, ақ батасын берді. Бұдан соң Амандық Ғаббасұлы бастаған лауазымды топ Ақсу қант зауытына бас сұқты. Онда алдымен аталмыш өндіріс орны директорының орынбасары Сәкен Мұратов қайта жаңғыртудан өткізілген кәсіпорынның жоба-жоспарларымен таныстырып, өркендеу жолдарын әңгімеледі. Белгілі болғандай, бүгінде қызылша өңдеу мен қант шығару жұмыстарының жүйесі іске қосылған. Бұл жұмыстар алдағы уақытта да тоқтамай, қосалқы өндірістері кезең-кезеңмен жаңғыртылатын болады. Осылайша зауыттың өндіріс қуаты артып, іс бірте-бірте жанданбақ. Келесі кезекте облыс басшысы өндірістігі іркілссіз жүріп жатқан тіршілікті көрді. Мұнда зауыттағылардың алаңсыз жұмыс істеуіне барынша жағдай жасалыпты. Тіпті олардың бір мезгіл тынығып, демалуы үшін кәсіпорын ішіне кішігірім субұрпақ та орнатылған. Онда тірі балықтар жүзіп жүр. Байқағанымыздай, зауыттағы жұмыс негізінен озық қондырғылар мен білікті мамандардың күшімен автоматты түрде жүзеге асырылуда. Жаңа жүйеде жұмыс атқарып тұрған кәсіпорынға қомақты қаражат құйылып, құрылғылардың басым бөлігінің жаңаланып, жаңғыртылғаны бірден аңғарылды. Бір сөзбен айтқанда, зауыттың бүгінгі тірлігіне көңіл маркайды. Ақсу, Сарқан, Алакөл аудандарынан жеткізілген шикізат арнайы құрылғылардың көмегімен жуылып, шайылып, туралып, дайын өнімге айналып жатыр. Сөйтіп, қапталып, қатталып, тиісті орындарға жөнелтілуде. Облыс басшысы сол жерде жұмысшылармен тілдесіп, хал-жағдайларын білді. Олар да жұмыс тауып беруге мүмкіндік туғызып

осы бағытта үкімет тарапынан жасалып жатқан жағдайларды және алдағы уақытта да орындалуы тиіс шаруалардың мол екендігін тілге тиек етті. Сондай-ақ Елбасы жүктеген тапсырмаларды орындау мақсатында әлі де күш жұмсалатынын, төл дақылдың кәдірін қашырмай, алқап көлемінің одан әрі ұлғаятынын сөз ете келе, мемлекет

қолдауы мен жергілікті атқарушы орган және инвесторлардың бірлесуімен атқарылған тыңғылықты жұмыстардың нәтижесінде он жылдан бері тоқтап тұрған қант зауытының іске қосылып, көпшілік қуанышының еселенгенін, алдағы үш жылда зауыт толық жаңғыртылып, ескірген құрал-жабдықтар жаңа, озық үлгідегі, жоғары технологиялы жабдықтармен ауыстырылатынын, құрал-жабдықтардың біраз бөлігінің қазірдің өзінде сатып алынып, зауыт қоймасында сақтаулы тұрғанын әңгімелеп берді. Бұдан әрі сөзін сабақтаған А.Ғаббасұлы «Өңірде екі қант зауыты жұмыс істейді. Олар Көксу және Ақсу ауданында. Екеуі бірігіп жыл сайын бес жүз мың тоннадан аса қант қызылшасын өңдеуге мүмкіндігі бар. Алдағы уақытта Алакөл және Қарабұлақ қант зауыттарын іске қосуды жоспарлап

отырмыз. Сол сияқты шағын зауыттар салу да ойластырылуда. Бүгінде біз облыстың жылына шамамен 35 мың тонна қантқа деген сұранысын жаба аламыз. Республиканың сұранысы туралы айтатын болсақ, бұл бағытта біз мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес, мультипликативтік тиімділігін беретін осы бағыттағы жұмысқа бар күш-жігерімізді жұмсайтын боламыз», — деді. Зауыттың байырғы әрі тәжірибелі маманы, бас инженері Владимир Юшков да өз ойымен бөлісті. Ол зауыттың қайта іске қосылуы көптен күткен қуаныш әрі осындай жағдай жасап, талай адамның жұмыспен қамтылуына жол ашып отырған ел басшыларына деген алғысының шексіз екенін, ендігі кезекте сапалы өнім шығарып, осы бағытта да бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығара жұмыс істеуге дайын екендіктерін айтып, ризашылығын білдірді.

ЖАҢАҚАН АРХИВ ҒИМАРАТЫ

Тұңғыш Президент күніне орай күрделі жөндеуден өткен Талдықорған мемлекеттік архиві ел игілігіне тапсырылды. Салтанатты шараға облыс әкімінің бірінші орынбасары Лаззат Тұрлашов пен Талдықорған қаласының әкімі Бағдат Қарасаев қатысты. Күрделі жөндеуден өткен нысанның лентасын киып, бөлмелерді аралап көрген Лаззат Мақатұлы қуанышқа жиылған көпшілікті құттықтады. Ол «Өңіріміздің өткен тарихын білмек болғанда архивке сүйенетініміз анық. Ал келешегімізді де архивтің құзыретіне тапсырамыз. Сонымен қатар ел мен жердің тарихын зерттеген жас ғалымдар мен өлкемізді тануға ниеттенген шетелдіктер де архивтен пайдаланады. Қысқасы, қай тұрғысынан келсек те, архивтің өміріміздегі орны ерекше. Сондықтан биыл Талдықорған мемлекеттік

архиві орналасқан ғимаратты күрделі жөндеуден өткізіп, жұрт үшін үлкен жұмыс атқардық», — деді. Бастауын 1926 жылдан алатын Талдықорған мемлекеттік архиві содан бергі талай тарихи оқиғаның куәгері болып келеді. Архив ісі тәуелсіздік жылдары жандана түсті. Содан

бері тәуелсіз еліміздің болашағы үшін қызмет істеген мекеме келешегі де кемел. Айталық, 1991 жылы архивтегі 440 қорда 83732 іс сақталса, бүгінде 690 қорда 245943 іс көздің қарашығындай қорғалуда. Қаржыландыру көзі 2001 жылы 5 млн теңгеге жуық болса, қазір 25 млн теңгеге жетті. Бұрындары 14 адам жұмыс істейтін мекемедегі қызметшілер саны 20-ға көбейген. Демек, Талдықорған мемлекеттік архиві күн сайын өсу мен өркендеудің бағытында келеді. Кейінгі жылдары мекеменің құзыретіне жүгінетіндердің саны артып, тынысы, тіпті ашыла түскен. Алайда Кеңес одағы кезінде салынып, содан бері күрделі жөндеу жұмысы жүргізілмеген ғимараттың тозығы жетіп, заманға сай сапалы қызмет көрсетуге мүмкіндігі шектеулі болады. Осы келесісіздікті ескерген облыс басшылығы биыл жергілікті бюджеттен 81 млн теңге қаржы бөліп, нысанға күрделі жөндеу жұмысын жүргізді. Нәтижесінде, мамыр айында құрылыс басталған 4 қабатты архив ғимаратының барлық шаруасы белгіленген мерзімде бітіп, ел игілігіне берілді. Осы орайда, күрделі жөндеуден өткен жаңа нысанның заманауи қызмет көрсетуге ыңғайлы жабдықталғанын айта кеткен жөн. Қонақтар әр кабинетті аралап, жоғары бағалады. Құрылыс жұмысына жауапты мердігер компания «Строй индустрия»

E-mail: jas_gvazq@mail.ru

11

ЖШС-нің құрыш қолды жұмысшылары да бар күшін салғаны көрініп тұр. Расында, бұрындары көнеріп, тозып, еңсесі түскен ғимарат бүгінде сәулеті мен салтанаты сай әдемі түрге енген. Қысқасы, жана нысанда жайланып отырып жұмыс істеуге барлық жағдай жасалыпты. Тіпті заманауи технологиялардың мүмкіндігі арқылы қордағы құжаттар электрондық айналымға енгізіліп, пайдалануға барынша жеңілдік жасалған.

Осы күні Жастар және Мүшелтой шағын ауданында талдықорғандық спортсүйер балалар мен жастардың қуанышын еселеген 9 спорт және 7 ойын алаңы да қолданысқа берілді. Бұл кейінгі жылдары өңіріміздегі спортқа деген қолдау мен көмектің көптігін паш етті. Шара аясында аула спортынан фестиваль ұйымдастырылып, арқан тартыс, бұқа тартыс, гір көтеру, қол күрес сияқты ойын түрінен жарыстар өтіп, жеңімпаздар анықталды. Шаттығы шалқыған балғындар мен жігерін жаныған жастардың қуанышын көрген облыс және қала басшылары оларды алдағы уақытта атқарылатын жұмыстардан хабардар етіп, сенімін бекемдей түсті. Өз кезегінде жастар да өнерін көрсетіп, әлемдік додаларда топ жарып, ел мерейін үстем ететін спортшылар шоғырының өсіп келе жатқанын ұғындырды.

18 МИЛЛИОНЫНШЫ БАЛА БАСПАНАЛЫ БОЛДЫ

Елбасының «Нұрлы жер» бағдарламасы аясында қала тұрғындарын баспанмен қамтамасыз ету мәселесі жақсы қолға алынуда. Осыған дейін шағын аудандардағы бірнеше тұрғын үй ел игілігіне беріліп, көптеген жанның баспана мәселесі түбегейлі шешілген еді. Бұл үрдіс тағы да жалғасын тауып, 7-шы шағын аудандағы 55 коммуналдық және 64 арендалық үй иесіне табыс етілді. Салтанатты

салысымен облыс әкімі А.Баталов бақытты жанұяның тұрып жатқан жалдамалы пәтеріне барып, жеке басында баспаналары жоқ жас отбасыға 3 бөлмелі пәтер сыйлайтындығын айтып, қуаныштарын еселеген болатын. Міне, бүгін әкімнің берген сол бір уәдесі орындалып, кішкентай Мұслиманы жаңа пәтерге көшуімен барша туған-туыстарының құттықтауына мүмкіндік жасады.

Айта кетер болсақ, соңғы 5 жылда Талдықорғанда жалпы көлемі 170,2 мың шаршы метр болатын 29 көпқабатты тұрғын үй пайдалануға берілді. Нәтижесінде 2 мыңнан астам отбасы баспаналы болды. Бүгінде қалада мемлекет қаржысы есебінен тағы 8 және

желісінің екінші телімі мен болат жолдың үстінен өтетін Алматы — Шамалған автокөлік көпірі салтанатты түрде пайдалануға берілді. Карасай ауданына қарасты Елтай ауылдық округінің Ақсенгір бекетінде өткен бұл салтанатты шараға құрылысты жүргізген компаниялардың өкілдері, теміржол ардагерлері мен қызметкерлері, аудан жұртшылығы қатысқан еді.

Айта кететін болсақ, ұзындығы 113 шақырымды құрайтын екінші теміржол телімінің құрылысы екі жылда толық аяқталып, өте ауқымды жұмыстар жасалды. Құрылыс барысында 16 станса жаңғыртылып, 13 көпір мен жол өткелдері салынды. 156 шақырымға

қайталаған бүгінгі буын өкілдеріне алғысын айта келіп, «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында даңқты «ТүркСіб» теміржолын салған ата-бабалар аруағын ұмытпас үшін, мындаған құрылысшылар мен теміржолшылардың ерлікке тең еңбегін жас ұрпаққа үлгі ету мақсатында «Лугавой» торабын «ТүркСіб» торабы деп өзгерту жолы ұсынысын алға тартты.

Салтанатты шараның соңында «Қазақстан теміржолы» Ұлттық компаниясы акционерлік қоғамының басшысы Канат Алпысбаев, Алматы облысы әкімінің орынбасары Айдарбек Байжанов, көлік саласының ардагері Қалтай

Сәмбетов, қазақтың тұңғыш ғарышкері, «Халық қаһарманы» Токтар Әубәкіров, «КТЖ»ҰК» АҚ президентінің кеңесшісі Фарид Галимов тұғырға қойылған қондырғыны басып, Ақсенгір стансасынан Қытай — Еуропа транзиттік контейнерлік пойызы мен «Тұлпар — Тальго» жүрдек жолаушылар пойызының өтуіне сәт-сапар тіледі. Дәл осы сәтте теміржол үстінен салынған өткелмен автокөлік керуені де алыс сапарға бет алып бара жатты.

Халқымыздың ежелгі дәстүрі бойынша шашу шашылып, аудан өнерпаздары жиналған жұртшылыққа тамаша концерттік бағдарлама ұсынды. Ал қуаныш иелері қазақтың қара шаңырағы — киіз үйлер тігіп, қонақтарға дастархан жайып, астан дәм татырды.

ЖАС КӨШБАСШЫЛАР МАРАПАТТАЛДЫ

Талдықорған қаласындағы «Жастар» спорт сарайында Алматы облысы әкімінің «Көшбасшы — 2017» сыйлығын табыстау салтанаты өтті. Жыл сайынғы дәстүрлі сыйлық 17 аталым бойынша тағайындалып,

ететіндіктеріне сендірді. Шара соңы концерттік бағдарламаға ұласты.

Еске салсақ, «Көшбасшы» жастар сыйлығы жыл сайын 17 номинация бойынша дәстүрлі түрде беріліп келеді. Соның ішінде жоғарыда айтылғандармен қатар «Үздік жас мемлекеттік қызметші», «Үздік жас саясаткер», «Үздік студент», «Үздік жас өнерпаз», «Үздік жас әскери қызметші», «Үздік жас отбасы», «Үздік ерікті», «Үздік жас журналист», «Үздік «Жасыл ел» сарбазы», «Жас ұлан» бірыңғай балалар мен жасөспірімдер ұйымының үздік көшбасшысы» аталымдары да бар.

ТҮЙІН

Абай атамyz қарасөздерінің бірінде Адам баласы алдағы күндеріне нақты қадам жасау үшін жыл сайын, тіпті ай, болмаса апта, ең жақсысы жеті сайын өз-өзіне есеп беріп, тындырған ісі мен қол жетпеген жоспарларын есептеп отыруды айтады. Бұл Абай дананың

шараға облыс әкімі Амандық Баталов қатысып, азаматтарға пәтер кілтін табыстады.

Қуанышка бөленген жетісулықтарды құттықтаған облыс әкімі Амандық Баталов Елбасының қолдауымен құрылыс саласының қарқыны артып, қала ажары айшықталғанын сөз етті. Ірі жобалардың қолға алынып, сәулеті жарасқан еңселі ғимараттардың бой көтергенін де назардан тыс қалдырмады. Алдағы уақытта өндірістік, әлеуметтік нысандардың да кезек-кезеңімен ел игілігіне берілетініне сенім білдірді.

«Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев халықты қолжетімді баспанамен қамтуға ерекше мән беруде. Бүгінде, Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күні қарсаңында, мен сіздерге салтанатты түрде жаңа пәтерлеріңіздің кілтін табыстағанымға қуаныштымын. Осында тұрған баршаныңды өмірлеріңіздегі ең жарқын сәттердің бірі болатын бүгінгі қуаныштарыңызбен баршаныңды шын жүректен құттықтаймын. Әрдайым отбасыларыңызда береке-бірлік, ынтымақ пен келісім ұялап, шаңырақтарыңыз шаттыққа тола берсін», — деді өңір басшысы.

Жаңа пәтерге ие болғандар қатарында Тәуелсіз еліміздің 18 миллионыншы азаматшасы Мұслима Саматқызының ата-анасы Санат Бестібаев пен Диана Омарханова да бар.

Естеріңізге салар болсақ, ұлттық экономика министрлігіне қарасты статистика комитетінің мәліметі бойынша 2017 жылдың мамыр айында отандастарымыздың саны 18 миллионды еңсерді. Бұл межеге ағымдағы жылдың 11 мамыры күні жеткен болатынбыз. Биылғы шілде айында статистикалық деректер жарияланып, еліміздің 18 миллионыншы азаматшасы талдықорғандық Мұслима Саматқызы екендігін есті

жеке инвестициялар есебінен 4 тұрғын үйдің құрылысы жүргізілуде. Осы ретте ел игілігіне берілген қос үйдің де сапалы салынғанын айта кеткен жөн. Талдықорған қалалық құрылыс бөлімінің тапсырысымен «Арлан жоба құрылыс» ЖШС-нің жобасы бойынша қолға алынған қос мақсаттағы үйдің құрылысын «НСК Астана-құрылыс» АҚ мен «Бекжан құрылыс» ЖШС ұжымның тынымсыз еңбегінің арқасында жоспар мерзімінен бұрын аяқталды.

Жаңа пәтерлерді облыс әкімі бастаған алкалы топ аралап көріп, сапалы материалдар қолданылған үйдің жөндеу жұмысының да көңілден шығатынына сенім білдірді.

Көңілді қуанышқа толтыратын осындай қоныстойлар алдағы уақытта да қаламызда көп болатыны белгілі.

ЖАҢА ЖОЛ АШЫЛДЫ

«Нұрлы жол» бағдарламасы аясында жүзеге асырылған Алматы — Шу теміржол

Жаңақорған Талдықорған мемлекеттік архиві

сүбелі үлесін қосатын болады, — деді ол сөзінің соңында.

Келесі болып мінберге көтерілген облыс әкімінің орынбасары Айдарбек Байжанов «Бір жол — бір белдеу» және «Батыс Еуропа — Батыс Қытай» жобаларының түйіскен жерінде жүзеге асырылған айтулы құрылыстың аяқталуымен құттықтап, еліміздің транспорт-логистикалық мүмкіндігін еселеп арттыратын маңызды құрылысты қысқа мерзімде аяқтаған азаматтарға алғысын жеткізді.

Тасты тіліп, тауды бузып, Тамшылатып ащы тер. Қырдан асып, белді басып, Жолды салған қандай ер?! Ол қайратты, ол қажырлы, Қайтпас, қайсар жұмыскер! — деген ақын Асқар Тоқмағанбетовтың

жыр жолдарымен сөзін бастаған Қазақстан теміржол қатынасының ардагері, ҚР Құрметті теміржолшысы Қалтай Сәмбетов өткен ғасырдың 30-жылдарында атақты Түркістан — Сібір теміржолын салған аға ұрпақтың ерлігін

жеңімпаздарды облыс әкімі Амандық Баталов марапаттады.

Марапаттау салтанатында облыс әкімі:

— Елімізде жастар саясатына маңызды бағыт ретінде ерекше көңіл бөлінген. «Жеткіншек буынның Тәуелсіздік идеяларына адал болатынына, Отанымыздың табыстарының эстафетасын жалғастыратынына сенімім мол», — деп, Елбасы жастарға үлкен сенім артты. Бүгінде елімізде жастардың тегін білім алып, жан-жақты дамуына, шығармашылықпен, спортпен, кәсіпкерлікпен айналысып, халықтың игілігіне еңбек етуіне барлық жағдайлар жасалған. Өз кезегінде Жетісу жастары жұлдырықтай жұмылып, Елбасының сарабал саясатын тиянақты жүзеге асыруға атсалысуы керек. Әсіресе, мемлекет басшысы жариялаған «Рухани жаңғыру» бағдарламасының орындалуында жас буынның

жеке адам, тіпті белгілі бір дәуір тұрғысынан айтқанда да үйлесімді тапсырма деп білген жөн. Осы тұрғыдан келгенде, әр жыл сайын бір рет атқарылған шаруаларды саралап, алдағы жоспарларға бағыт-бағдар белгілеп отыру керек. Бүгінде бұл үрдіс Алматы облысында жақсы қолға алынған. Сондықтан да өңірімізде жетілу көп, желкенді істер жеткілікті. Бұл үрдіс алдағы уақытта да жалғасып, жұрттың қуанышын еселей береді деген сенімдеміз.

Қажет АНДАС, Алматы облысы

СҰХБАТ

«Мәдениет – халттың бет-бейнесі, рухани болмысы, жаны, ақыл-ойы, парасаты. Өркениетті хлт ең алдымен, тарихымен, мәдениетімен,

хлтын хлықтаған хлы тхлгаларымен, әлемдік мәдениеттің алтын қорына қосқан үлкенді-кішілі хлесімен мақтанады. Сөйтіп, тек өзінің хлттық тәл-мәдениеті арқылы ғана басқаға танылады» – деп Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың айтқан сөздері барлығымызға мәлім. Осы орайда қоғам тарихи-мәдени дәстүрді қайта жаңғырту мен дамыту сабақтастығын арттыруа отырып, еліміздің мәдени мұрасын насихаттау, қолдану, сақтау және зерделеуге байланысты бірыңғай жүйелі жұмысқа кірісін те кетті. Бір ғана мәдениеттің ішінде қаншама сала жатыр. Қазақ үшін әрқайсысының орны бөлек, әрі ерек. Соның бірі – дәстүрлі, классикалық әуен рухани мұраның ең бай қазынасы. Ғасырлар бойы хлттымыз музыкалық мәдениетті ұрпақтан-ұрпаққа жеткізін, бүгінге дейін сақтап келді. Бүгінде осы сөздерімізге дәлел ретінде «Дос-Мұқасан» ансамблінің айта аламыз. Ол – қазақтың музыка өнеріне өшпес із қалдырған, жарты ғасырға жуық ехтыры бар әйгілі ансамбль. Осы орайда біз «Дос-Мұқасан» ансамблінің мүшесі, халықаралық байқау мен фестивалдарының жеңімпазы, Қазақстан Республикасына еңбек сіңірген әртісі, «Құрмет» орденінің иегері Ақжол Мейірбековпен сұхбаттасуды әсөн көрдік.

Жас казак: Аға, бәрімізге мәлім мәдени мұрамызды ары қарай дамытып, жаңғырту мақсатында 2014 жылы Қазақстан Республикасының мәдени саясатының тұжырымдамасы қабылданған болатын. Осыған орай, сіздің жеке пікіріңізді білсек деген елік. Бүгінде мемлекет тарапынан ұлттық, классикалық өнерге жасалып жатқан қолдау жеткілікті ме? Ақжол Мейірбеков: Мемлекет басшысы дәстүр мен мәдениет ұлттың генетикалық коды деп айтқан болатын. Расында, бұл мәдени саясат тұжырымдамасы еліміз өзінің бай мұрасы мен және шығармашылық әлеуетімен әлемнің дамыған 30 елінің қатарына кіруге бағытталған ұлттық идея деп айтуымызға толық негіз бар. Мәдениеттің даму деңгейі,

«Мемлекеттік мәдени саясат қоғамды рухани, мәдени, ұлттық біріктіруге және адамгершілігі мол, дербес ойлай білетін шығармашыл, жауапты тұлғаны қалыптастыруға бағытталуы тиіс»

(Қазақстан Республикасының мәдени саясатының тұжырымдамасынан)

ұлттық және мәдени мұраны сақтап қалу мен байытуды, сапаны мәдени құндылықтардың жасалуын, таратылуы мен қолданылуын, тұлғаның рухани шығармашылық тұрғыдан өзін-өзі көрсетуін қамтамасыз етеді.

Мемлекеттік мәдени саясат қоғамды рухани, мәдени, ұлттық біріктіруге және адамгершілігі мол, дербес ойлай білетін шығармашыл, жауапты тұлғаны қалыптастыруға бағытталуы келеді. Осыған орай тұжырымдама шығармашыл жандарды қолдау үшін жұмыс атқарса, өнер адамдары жасалған мүмкіндіктерді тиімді пайдалана отырып, шабытын шындап, дарынын даралай алып жүр. Өрекет бар жерде міндетті түрде нәтиже болады. Сол сияқты өнерде ұмтылысы күшті, ерік-жігерін мықты болуы шарт. Лайықты еңбек сіңіруін қажет. Біздің биылғы мерейтойды Алматы қаласының әкімдігі жылдар бойы еңбегіміздің жемісі ретінде жақсылап ұйымдастырып берді. Қала әкімі

Бауыржан Байбектің өзі «Мен бұл топтың әнін сүйіп тындаймын. Әке-шешемнің де жақсы көретін ансамблі. Неге қолдамасқа?» – деп бар ітіпатын жаудырды. Міне, осылайша 50 жыл жасаған еңбегіміздің еш кетпегенін дәлелдедік. Үнемі бағанды арттыру үшін әуелден бастап әрекет етуің керек. Ал мемлекет кез келген лайықты өнерге барынша құрмет білдіріп, қолдау көрсетеді. Өйткені, өнер мен өміріміз байланып қалған тарихи шежіре. Оны ажырату мүмкін емес. Сіз өнерді ешқашан халықтан бөліп қарай алмайсыз. Бұл қанға сіңген қасиет.

Жас казак: Ақжол Нұсқабекұлы, биыл мерейтойымыз деп айтып қалдыңыз. Киелі сахнада жүргендеріңізге 50 жыл толуына орай керемет кеш өткіздіңіздер. Естүімізше, концертке келгендер «2 сағат көзді ашып-жұмғанша өте шықты» – деп, тамсаныпты. Осыдан-ақ тыңдарманның сіздерді қалай сағынғанын байқауға болады. Ал сіздер өздеріңіздің шығармашылық кешке қандай баға бердіңіздер?

Ақжол Мейірбеков: Иә, барлығы концертті тез бітіп қалды деп жатты. Бірақ 2 сағат емес, 2 жарым сағаттан аса уақытқа созылды. Көпшіліктің бұлай шағымдануының өзі бізді қуантты. Өйткені, әлі де сұраныстамыз деген сөз. Демек, «Дос-Мұқасанның» тыңдарманы көбеймесе, азая қоймайты. Бұл концерт мерейлі той десем де болады. Аты аңызға айналған ансамбльдің сахнада жүргеніне жарты ғасыр толуына орай, шымылдығын Лұқпан Сыздықовтың өленіне

«Өнер еңбекпен келеді»

жазылған «Дос-Мұқасан» ансамблінің өнұранымен аштық. Концертке ұжымға үлесі бар жандар ғана қатысты. Соның бірі – кезінде бірге жұмыс істеген Ерлан Көкеев. Атасының жолын қуан Мұрат Құсайыновтың немересі Дидар «Пір-Дастан» күйін шерті. Бақилық болған өнердегі өріптестеріне арнап Нұрлан Абдуллин «Жан досым» атты туындыны орындады. Ал классикаға айналған, халықтың жүрегінен орын алған белгілі, сүйікті әндерді өзіміз айтып шықтық. Кешіміз әдемі әрі әсерлі болуы үшін қосымша 2 гитара, 2 барабан, тағы басқа да музыкалық аспап қосып, барынша күшейтуге тырыстық. Адам баласы өз-өзіне баға беруде кейде асырып, кейде кем түсіп жатады. Сол себепті халықтың бізге көрсеткен ықылас-ітіпатын, махаббатпен көрсеткен қошеметін жоғарғы бағасы деп түсінеміз! Бұйыртыса, келер жылы еліміздің түкпір-түкпіріне барып кешімізді өткізу жоспар басында тұр.

Жас казак: Аға, сіздің ең алғаш «Дос-Мұқасан» ансамблінде өнер көрсеткеніңізді көбісі білмейді екен. Бақыт Жұмалпов ағамыз өмірден оғазсын, орнына келді – деп жатады. Осыны тереңірек түсіндіріп өтесіңіз.

Ақжол Мейірбеков: «Дос-Мұқасанның» ән жалауын көкке көтеріп келе жатқан – Мұрат Құсайынов ағамыз. Мен құрамға 1978 жылы келдім. Ең алғаш «Айгөлегімді» орындап Мәскеудегі байқауда бас жүлдені иемденіп, атым Алашқа таныла бастаған болатын. Ал «Дос-Мұқасан» ансамбліне мүше болу өркімнің басына бұйыра бермейтін бак. Сол кезде мені лайық деп тапқан мәдениет министрлігі мен «Дос-Мұқасан» ансамблінің жетекшісі Мұрат Құсайынов ағамыз маған ұсынысын білдіріп, музыкалық ұжымға мүше болуға шақырды. Осылайша кәсіби әншілігімді, алғашқы қадамымды осы ұжымнан бастағанмын. Қазір есептеп қарасам, ансамбльге 50 жыл болса, менің жүргеніме 40 жылдан асыпты.

Иә, кейбір жастар менің бұл құрамда болғанымды білмей жатады. Бірнеше жылдар бойы «Дос-Мұқасанда» өнер көрсетіп, кейіннен Мұрат ағамыз жас жігіттерді шақырып, құрам жасарып кетті. Ал біз өзіміздің жеке жұмысымызбен

«Мәдени саясат ұлттық бірлікті қалыптастырудың неғұрлым тиімді құралдарының бірі болып табылады. Ол қоғамда мәдени өмір процестерін мемлекеттік қолдау және азаматтарды мәдениет құралдарымен тербиелеу жолымен жүзеге асырылады»

(Қазақстан Республикасының мәдени саясатының тұжырымдамасынан)

айналыса басталдық. Әншілігімді жалғастырып, «Арқас», «Сазген», «Адырна» ансамбльдерінде ән салдым. Кейіннен «Гүлдер» ансамблінің көркемдік жетекшісі әрі директоры болдым.

Бірақ үнемі «Дос-Мұқасан» өткізген кез келген мерекелік бағдарлама мен іс-шарасына қатысып жүрдім. Кейіннен, Бақыт Жұмалпов ағамыз дүние салғаннан соң, «Дос-Мұқасанның» шаңырағы шайқалды. Бірақ құлай қойған жоқ. Кайтадан ортамызға келіп, өзін бір тірегі бол» – деп Мұрат ағамыз шақырды. Қуана келістім. Осылайша, өз ұжымымда қайта өнер көрсетіп жүргенім үшін, өзімді бақытты жандардың қатарына қосамын.

Жас казак: Жас әншілердің жұлдызы тез жанып жатады дегенді көп естіміз. Ал өнерге қаншама жыл адал еңбек сіңіріп келе жатқан, бірақ халық әлі де дұрыс танымайтын әншілеріміз өте көп. Жастардың тез танылуы халықтың өнерге берген бағасының төмендігі ме? Әлде басындағы бағына байланысты ма?

Ақжол Мейірбеков: Біріншіден, әр өнерпаздың өзінің сахнаға, өнерге деген құрметі, энергетикасы, жеңілмей, сүрінсе де, құламай қайта ұмтылуына байланысты. Астана мен Алматыға келгенде, көп қиыншылық алдыңнан шығары анық. Оның алғашқысы – пәтер. Одан кейін ән жаздыру, ақын мен сазгерге төлейтін ақшаның табылмауы. Осы сияқты

қиыншылыққа шыдай алмағандар ауылына қайтып, қыздар тұрмысқа шығып кетеді. Ал нағыз өнерге өмірін байлаған, қазіргі таңда жұлдыз болып, халықтың жүрегінен орын алып жүрген жандарды халық міндетті түрде қадірлейді. Мысалы, Қайрат Нұртастың әке-шешесінің сұхбатын естігем. Уақытында көрген қиыншылығын баяндап, осы күнге қалай жеткенін айтқан екен. Ал Димаш Құдайбергеге ата-әжесінің қолында тәрбиеленгенімен, өзінің әке-шешесі кәсіби әншілер. Сәби кезінен өнмен оянып, әуенімен ұйқалтайтын бала. Міне, осы сияқты бұл атаның қанымен, ананың сүтімен, Алланың берген дарынымен осы деңгейге жетіп отыр. «Дос-Мұқасанда» осы сияқты. Бүгінге дейін қиындықтан сүрінбей өтіп, халыққа жетуі – тынымсыз еңбектің арқасы. Еңбек ешқашан аш қалдырмайды. Өз ісіне сенімді жан біреуге қол жаймайды. Адал ісімен алға басалы.

Жас казак: Бүгінгі таңда өнер адамдары арасында сахна мәдениеті қиыншылыққа сақталып жүр? Не жетіспейді?

Ақжол Мейірбеков: Мен филормонияда жұмыс істегенімде директор Қабдін Тұяқов деген кісі болды. Көп нәрсені содан үйрендім. Сонда ол «Сендер сахнаға шыққанда, біріншіден, қиғен көйлегіңнің жағасы, шұлығын таза, аяқ киімң жалтырап тұруы керек. Сыртқы келбетінде мін болмауға тиіс. Сахна киелі. Айтқан әнінің де жөні тұзу болуы қажет. Барлығы бір-бірімен үйлесер болса, онда сен жолы болған, бақытты әншісің» дейтін. Бүгінде ақыл айтар үлкен кісі жетерлік. Дегенмен, жастар жастарға үйрететін заман туған сияқты. Мәдениет пен әдеп сақталуы үшін үнемі үлкеннің айтқанына құлақ асу қажет деп ойлаймын. Одан қор болған адам жоқ. Жастарымыз қазір неше түрлі киім мен шалбар киіп шығады. Әр өнерпаз сахнаның мәдениетін сақтап, өз сыртқы бейнесін бақылауға тиіс. Мұрат Құсайынов ағамыз бізге сахнаға шығарла «қиска әрі нуска» сөйлендер деп әліге дейін ескерту айтып отыралы. Мерекелік бағдарлама мен кештерге, іс-шараларға дайындалу үшін үнемі ерте келіп отырамыз. Жауапкершілік бар жерде әрдайым жұмыс та нәтижелі болады. Ал қазіргі жастарымызда кешігу деген «ауру» әдетке айналған. Барлығында кептеліс деген сылтау бар. Бұл үшін әуелі тәртіп қажет. Ал оны әрбір адам өзінен бастауы керек.

Жас казак: «Дос-Мұқасан» әндерінің хит болуының сыры неде? Хит әндер дегенді қалай түсінесіз?

Ақжол Мейірбеков: Хит әндер дегенде, «Дос-Мұқасанның» «Той жыры», өзімнің «Айгөлегім», Роза Рымбаеваның «Әлиясы» ойыма оралады. Біздің ансамбльдің бағын ашқан, ең алғашқы хитқа айналған бөрінізге мәлім «Той жыры» әні. Жастың да, қарттың да көңілінен шығып, кез келген тойдың әліге дейін көркін қыздыра түсетін шоктығы биік ән десем артық айтқандығын болмас. «Дос-Мұқасан» әндерінің хит болуының сыры ең бастысы тәрбиелік мәнінде. Ешқашан хит болуды ойламай, жетіл желпі қарамауында. Тыңдарманға ой салып, көңіл мен жүрек тәрізін орын алып жатса, міне, сол өленнің шарықтап, самғауы да тым биік әрі ғұмыры ұзақ болады. Осылайша «Дос-Мұқасан» ансамблінің орындауындағы әндер – құлақ қыршынды қандырып, жақсылыққа үндейтін, ешқашан ескірмейтін классикалық туындылар.

Сұхбаттасқан Салтанат ШЫРЫНХАН

Қазақтың өткені қарт тарихқа қатпарланған.

Елдіктің реңін –

кешегі күнмен түземіз. Тарпаң тағдырдың қайқы тұстарына төтеп берген, аумалы-төкпелі заманда адуын мінез танытқанын ұлтымызды осы тағлымды тарихтан танимыз. Өткеннің ұлағат ұғындыратын қасиеті бар. Мен де бала күнімен жастанып кітап оқыдым. Әсіресе, тарих пен қазақ әдебиеті пәндеріне ауаным ауған. Содан, Қазыбек бидің мына бір кесімді сөзі есімде жатталып қалыпты. «Біз қазақ деген мал баққан елміз, бірақ ешкімге соқпұқпай жай жатқан елміз. Елімізден құт-береке қашпасын деп, жеріміздің шетін жау баспасын деп, найзаға үкі таққан елміз»... Түсінген адамға бұл би Қазыбектің емес, елші Қазыбектің айтқаны болар. Бейбіт күннің береkesін кетірмеуді құп көрген баба тәмсілінен кейін, мен де елші болуды мақсат еттім.

Елдестірмек елшііден

Қазір Әл Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің халықаралық қатынастар факультетінде білім алып жатырмын. Халықаралық құқық мамандығы бойынша білікті маман атанғым келеді. Қара шаңырақтағы бұл факультеттің құрылғанына биыл ширек ғасырға жуықтады. Осы аралықта оқу ордасынан талай тарлан түлеген. Қазір олар еліміздің атқару және заң шығару мекемелерінде, Парламент аппаратында, еліміздің сыртқы істер министрлігінде қызмет етіп жатыр. Дені өзге мекеметтерде елшілік қызметте жүр. Факультет құрылғанда 252 студент білімін шындапты. Ал қазір білімгерлердің саны мыңнан асады. Бүгінгі таңда халықаралық қатынастар факультеті – заманауи технологияларды тиімді пайдалана отырып, халықаралық қатынастар және сыртқы істер саясаты, халықаралық құқық және әлемдік экономика саласына кадр дайындайтын жетекші ұстахана саналады. Мұнда білікті мамандар дәрiс береді. Факультет оқытушылары халықаралық қатынастар, халықаралық құқық және әлемдік экономика мәселелерінің өзекті тақырыптары бойынша жүзден астам монография, оқулықтар мен оқу құралдарын және мыңнан астам макала, сондай-ақ шетелдерде жариялап, еңбектері аталған бағыттағы ғылым саласына зор үлес қосты.

Жиырма екі жылдық шежіресі бар факультетте оқып жатқанымды мақтаныш етемін. Мақсатым – Қазақстанның дамуына, өзге елдермен қоян-қолтық араласуына, қалыптасқан ымыраны одан әрмен өрбітуге үлес қосу. Сондықтан қазірден бастап бұл мамандықты терең игеруге талпынып жатырмын. Жүсіп Баласағұнның «Құтты білік» еңбегінде: «Елші ердің төрт құбыласы тең болсын, елде – кісі, сыртта бүтін ел болсын» – деп, жазған екен. Осы қағиданы ұстаным қылғам. Қазақ жастарының қарымды болуына, олардың жан-жақты жетіліп, интеллектуал атануына барлық жағдай жасалған. Сол себепті біздің «елдің мақтанышы» болмауымызға хақымыз жоқ. Алдағы бағытты дұрыс бағдарлай білсек, аға буын салған сара жолмен жүре білсек, алынбас қамалға айналамыз.

Азамат ТІЛЕУХАН, Әл Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті халықаралық қатынастар факультетінің І-курс студенті

Мемлекет басшысы Н.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласында жаңа жаһандық жағдай туралы айта отырып, «Қоғамдық сана жаңғырудың негізгі қағидаларын қалыптастыруды ғана емес, сонымен бірге қазіргі заман сынағына лайықты төтеп беруімізге қажетті нақты жобаларды жүзеге асыруымызды да талап етеді» деп атап өтті. Бұл маңызды жұмыста академиялық қоғамдастық пен университеттерге ерекше жүк артылады.

Әл Фараби атындағы ҚазҰУ «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру үдерісіне

4.0 университет үлгісін ұсынды

нақты идея мен жоба ұсыну арқылы белсенді және жауапты түрде қосылды. ҚазҰУ ректоры академик Ғ.Мұтанов Минск қаласында (Беларусь) жоғары оқу орындарының жаңа даму тұғырнамасы – 4.0 университет үлгісін ұсынды.

Бұл үлгі екі елдің жоғары оқу орындары мен ғылыми-зерттеу институттары арасындағы ғылыми-білім беру консорциумының қызметін үйлестіру жөніндегі жұмыс комиссиясының VI отырысында ауқымды шетелдік ғылыми жұртшылыққа ұсынылды.

Бас редактор – директор Срайыл СМАЙЫЛ		Тілшілер мен қызметкерлер:		Аймақтағы меншікті тілшілер:		Шығарушы:		Редакцияның мекенжайы:	
Редакция алқасы:		Салтанат ШЫРЫНХАН – арнаулы тілші		Байқал БАЙӘДІЛОВ – Ақмола және Солтүстік Қазақстан облыстары (8 778 910 45 34)		«Аманат Медиа» ЖШС		050004, Алматы қаласы, Абылай хан, 51/53, 6-қабат (М.Мақатаев көшесінің қиылысы)	
Елдос ӨМІРЗАҚҰЛЫ		Әбдіманан КЕҢЕС – жастар және ғылым		Қажет АНДАС – Алматы облысы (8 747 706 13 82)		Директордың орынбасары		Телефондар: (8 727) 279-04-99; 279-09-19	
Бас редактордың орынбасары		Кәмшат ТӨЛЕШОВА – теріміш		Дүйсенбек АЙБЕКОВ – Жамбыл облысы (8 705 227 45 16)		Мейрамбек ҚҰЛМҰХАМЕДОВ		Бухгалтерия: тел.факс: (8 727) 279-09-23 (жарнама бөлімі)	
Жарас КЕМЕЛЖАН жауапты хатшы		Айдоос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ – web-sait		Баян ЖАНҰЗАҚОВА – Атырау облысы (8 702 426 69 05)		Бас есепші		Газет 2004 жылғы 14 желтоқсанда ҚР Мәдениет, ақпарат және спорт министрлігінде тіркеліп, бұқаралық ақпарат құралын есепке қою туралы №5710-Г куәлігі берілген.	
Ғалия ҚАЛИЕВА компьютер орталығының жетекшісі				Айхан БАШТАШ – Осло, Норвегия mahmutba@online.no		Расима ӘКІМБЕКОВА		Мақала авторының пікірі редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мәтініне тапсырыс беруші жауапты.	
				Ұлдай САРИЕВА – Батыс Қазақстан облысы (8 705 150 48 30)				Басасы келісім бойынша Айлық таралымы – 52 000 дана	
								www.jasqazaq.kz E-mail: jas_qazaq@mail.ru	
								Газет Қазақстанның барлық аймақтарында таралады, сондай-ақ «AirAstana», «Turkish Airlines», «QazaqAir» әуекомпанияларының ұшақтарында бар.	